

ВІСНИК

УСНИК

THE HERALD

ОУСПІЛБНО-ПОЛІТИЧНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXX, Ч. 5 (325)
YEAR XXX, № 5 (325)

ТРАВЕНЬ 1976
MAY 1976

ЦІНА 0.80 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.80

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

З М І С Т

Національні річниці в 1976 році	1
Звернення СКВУ до української спільноти	2
Доктрина капітуляції	2
Б. О. — Український Державний Центр (закінчення)	3
Ів. Левадний — Хреститель України-Руси і творець її соборности	7
Михайло Кушнір — Народження націоналізму (продовження)	10
В. С-ко — Росія в „загоні”	13
В. Гаврилюк — Закони (поезія)	14
„Не подавайте руки московським убивцям!”	15
Софія Наумович — „Гулаг” на телевізії	16
Чикаго гідно відзначило 26-ту річницю смерті ген. Романа Шухевича	16
В. Давиденко — Люди з гарячими серцями	17
Ма Су — Модерна єдинонеделімска диверсія	19
„Кремлівські правителі бояться”	21
З листів до Редакції	23
Яр. Гриневич — Крейдяні хрести	24
З нових видань	26
ЖІНОЧА СТОРІНКА	
Алла Коссовська — Від родинного вогнища до вищої політики	28
Жінки в боротьбі за свої права	31
Панько Незабудько — Наївні дядьки (гумореска)	32
Хроніка	33

ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНІ РІЧНИЦІ В 1976 РОЦІ

Попередній — 1975 рік ми проголосили були роком ген. Романа ШУХЕВИЧА-ЧУПРИНКИ, у 25-річчя його героїської смерті 15-го березня 1950 року в Білгороді біля Львова в боротьбі з московським окупантом, на пості Головного Командира УПА і провідника Воюючої України в часі і після Другої світової війни.

Своє звернення з цієї нагоди проголосив був Провід ОУН, відповідні проголошення зробили крайові центральні ОУВФ, зробив СКВУ і також інші українські центральні громадські надбудови, і в такий спосіб вся українська спільнота в усьому західному світі гідно вшанувала і прославила Великого Сина України — героя і провідника української визвольної боротьби — ген. Романа Шухевича — Тараса Чупринку.

ОУВФ в Аргентині здвигнули йому тривалий пам'ятник — погруддя на Площі Героїв своєї оселі „Веселка” біля Буенос-Айреса, у відкритті якого в грудні минулого року взяли участь голова Президії ОУВФ д-р Р. Малащук, представник УВФ в ЗСА голова Т-ва к. вояків УПА М. Ковальчин, представник УВФ з Англії заст. голови ЦК СУМ Яр. Деремєнда, представник УВФ з Бразилії інж. П. Борушенко.

В біжучому — 1976 році припадають річниці двох великих постатей української історії: 50-річчя смерті Голови Української Держави і Головного Отамана українських збройних сил сл. п. СИМОНА ПЕТЛЮРИ, що згинув з руки большевицького агента 25-го травня 1926 року на вулиці Парижу, та 120-річчя з дня народження і 60-річчя з дня смерті у Львові поета і письменника ІВАНА ФРАНКА, одного з трійці найбільших постатей української літератури: Тарас Шевченко-Іван Франко-Леся Українка, якій здвигнено і відкрито пам'ятник 19-го жовтня 1975 року в Торонті. Симон Петлюра належить до чотирьох найбільших постатей — провідників української визвольної боротьби нової, теперішньої доби української історії: СИМОН ПЕТЛЮРА — ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ — РОМАН ШУХЕВИЧ-ЧУПРИНКА — СТЕПАН БАНДЕРА.

Обидвом цим славним і великим постатям української історії віддамо в цьому році належну пошану і прославимо — їх і їхні діла, що на даному етапі здвигнули вперед увесь український народ на шляху до його завітної мети. Вказаним ними шляхом і до тієї ж самої мети йде і сьогодні український народ в Україні і не в Україні суціль. Наше теперішнє історичне гасло можна найкраще визначити двома словами: „СЛОВОМ і МЕЧЕМ!”

Відзначаючи річниці славних українських мужів

нашого минулого — ми наголошуємо теж їхнє значення і їхні ідеї в теперішній і завтрашній визвольній боротьбі українського народу. Вони мають стати для нас насагою до дальшої праці, змагу і боротьби.

В 1976 році припадає 35-та річниця проголошення **ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ 30-го ЧЕРВНЯ 1941 РОКУ** у Львові. Це дата, яка стоїть во углі нової сторінки української історії, ознаменованої епопеєю героїчної збройної боротьби ОУН-УПА і її прапороносцями — провідником Степаном Бандерою і ген. Романом Шухевичем-Чупринкою. Ця дата дала початок повній безприкладній боротьбі за українську державу, що в змінених формах, на різних місцях і на різних відтинках ведеться й сьогодні, включивши молоде українське покоління.

Закликаємо всі ОУВФ у належний спосіб і у відповідній формі — святковій, демонстраційній, з відповідним змістом, наголосом, спрямуванням — відзначити згадані річниці.

Плянеться відповідний виступ у 100-річчя Емського указу.

Секретаріат СКВУ проголосив на 1976 рік гасло: „**ЗА СВОБОДУ ВІРИ І ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ**”, опублікувавши у пресі відповідне звернення.

Теж і в цьому році ведемо разом з усіма відповідну дальшу акцію за **ПАТРІЯРХАТ І ЗА ПАТРІЯРХА УКЦ БЛАЖЕННІШОГО ЙОСИФА**.

1976 рік — так як і попередні роки, буде роком дальших наших акцій в обороні українських політичних в'язнів у ССР, наголошуючи не лише В. Мороза, але й Юрка Шухевича, Чорновола, Караванського, Світличного, Сверстюка, Калинця, Ірину Сенник, Оксану Попович, о. Романюка, Плахотнюка, Є. Прищляка, І. Геля, Стуса й ін. Це акція в обороні України, отже за національно-політичні права народу.

Світовий Український Визвольний Фронт

ІНТЕРВ'Ю З Я. СТЕЦЬКОМ

Найбільший італійський політичний тижневик „Ль Боргезе”, Рим, вмістив 7-сторінкове інтерв'ю з головою АБН Я. Стецьком п. з. „Національна боротьба проти комунізму”.

Голова АБН інформував про криваву боротьбу в поневоленних комунізмом країнах, в яких репресії та переслідування стають щораз жорстокішими. Відродження націоналізму, любові до традицій і ба-

ЗВЕРНЕННЯ

СЕКРЕТАРІЯТУ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ ДО УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ ВІЛЬНОГО СВІТУ

Українці і українки!

В місяці травні ц. р. промине 50 років від дня героїчної смерті голови Української Держави і Головного Отамана Військ Української Народної Республіки — Симона Петлюри.

Підступне вбивство Симона Петлюри мало на меті знищити дійсного провідника української національної революції, припинити боротьбу за повну суверенність і державність українського народу на його власній землі.

Ворог знищив Людину-Героя, але не зміг знищити ідеалів, для яких він працював. Постать Симона Петлюри стала синонімом боротьби за свободу української нації, стала символом зма-

жання волі та незалежності роблять все більші труднощі червоним диктаторам і збільшують надії Нескорених. В кінці інтерв'ю Я. Стецько підкреслив обов'язки Заходу та відповідальність Католицької Церкви в обличчі комуністичної загрози.

„Ль Боргезе“ подав також інформації про АБН. 24 нації живуть під комуністичним ярмом в ССРСР та сателітних країнах. Сотки мільйонів мужчин і жінок у найбільшій і найжорстокішій імперії позбавлені елементарних людських і політичних прав, мільйони несправедливо переслідуваних кинено у тюрми, запроторено у концтабори або „зліквідовано“ лише тому, що відважилися висловити ідеї, протилежні ідеям російського режиму. Відпруження не тільки що не змі'якшило умов цих модерних рабів, але ще й погіршило, через що численні з них траплять надію, що Захід їм допоможе.

Однак, щось зрушується, зокрема в екзильних організаціях, які не втратили надії повернутися у свої визволені від окупантів країни. Недавно в Мюнхені АБН і ЕРС відбули конгрес, на якому також інтервенював директор журналу „Ль Боргезе“, сенатор Маріо Тедескі і на якому відновлено з новою силою боротьбу проти комунізму в усіх ділянках в ім'я свободи націй, традицій і релігій.

„Про цей неоантикомунізм ми хотіли говорити з Я. Стецьком, колишнім прем'єром України і головою ЦК АБН, одним з найсвітліших захисників еміграцій і чоловічою людиною в протикомуністичній боротьбі“, — закінчується коментар до інтерв'ю.

Крім знімок сл. п. С. Бандери і звільненого недавно Л. Плуца, в журналі опубліковано італійський переклад заклик до папи від о. В. Романюка, а також грошові жетони АБН.

гань за відновлення Української Народної Республіки.

На його прикладі вже півстоліття виховувались покоління українських самостійників, які ніколи не погодились на поневолення українського народу.

Постать Симона Петлюри стала дороговказом для всіх тих, які готові віддати найвищу жертву в боротьбі за визволення Української Нації. І хоч на тому шляху наш нарід зазнав важких ударів, ніколи не скапітулював перед окупантом, він і надалі змагається всіма доступними йому засобами за остаточну перемогу — відновлення Української Самостійної і Соборної Держави!

Тому наш святий обов'язок — зберігати з покоління в покоління світлу пам'ять Симона Петлюри, з ім'ям якого пов'язана ціла доба історії Українського Народу.

Для гідного відзначення 50-их роковин його героїчної смерті Секретаріат Світового Конгресу Вільних Українців призначає день 30-го травня 1976 року для всеукраїнського відзначення сл. п. Симона Петлюри у вільному світі.

Прохаємо проводи Українських Церков, центральні репрезентації, крайові організації і українські громади докласти всіх старань, щоб усі святкування та імпрези впродовж 1976 року пройшли як вияв нашої зорганізованості і солідарності та своїм змістом скріпили нашу тверду постанову продовжувати чин Симона Петлюри.

Закликаємо українську спільноту, українські крайові та міжкrajові організації, а зокрема молодь докласти старань, щоб взяти масову участь у святкуваннях чи організуванні літніх поїздок прощ до Парижу, де спочивають тлінні останки Великого Сина України.

Всі прибутки з влаштованих імпрез пропонуємо передати на Дослідний Фонд ім. Симона Петлюри.

Президія Секретаріату СКВУ
Торонто, 17-го лютого 1976 р.

ДОКТРИНА КАШТУЛЯЦІ

В середині квітня ц. р. в „Нью Йорк Таймсі“ появилася революційна інструктивна доповідь першого дорадника Кіссінджера, Гельмута Зоннефельда, яку він виголошув ще у грудні м. р. в Лондоні на секретній нараді американських амбасадорів. В цій промові, що є своєрідною доктриною, дорадник державного секретаря ЗСА твердив, що Вашингтон має

Б. О.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР

До джерел української державности

(Закінчення)

Друга Конференція ОУН у квітні 1942 року заявила: „У своїй сучасній боротьбі стоїмо на засадах, на яких був оснований Акт 30 червня 1941 року, уважаючи його історично-правним, революційним та політичною маніфестацією українського народу жити власним державним життям”...

Цей акт визнаний обидвома нашими Церквами. Митрополит Української Греко-Католиць-

заохочувати країни Східної Європи встановити більш „органічний зв'язок із Советським Союзом”, який натомість дав би тим — ворожо настроєним супроти ССРСР — країнам ширшу автономію і тим уникнув загрози Третьої світової війни.

Така доктрина, що виключає підтримку визвольних рухів, цілком заперечує дотеперішню політику президента Форда, який у своїх заявах офіційно підтримує принципи державної незалежності та волі не тільки країн-сателітів, але також поневолених в Советському Союзі народів. Таким чином не тільки була б зведена нанівець декларація про Тиждень Поневолених Націй, але й розв'язано остаточно руки Москві у відношенні до країн Східної Європи та поневолених підсоветських народів, зокрема України.

Такого роду „доктрини” — не повинна: зразу по закінченні Другої світової війни знаходилися „дорадинки”, які рекомендували Вашингтоні залишити сателіти своїй долі, чи пак здати їх цілком на поталу Москві; відроджувались такого роду „доктрини” і в 40-их роках.

Опублікування промови Зоннефелдта в „Нью Йорк Таймсі” і „Вашингтон Повесті” викликало в Конгресі бурхливу реакцію і змушувало вже двічі Кіссінджеру складати в тій справі злагіднюючі заяви, хоч годі припускати, щоб Зоннефелдт виступив з власної ініціативи. Зоннефелдт твердить, що його неправильно зрозуміли. В передвиборчій президентській кампанії напевно виступ дорадника державного секретаря буде відповідно використаний.

Промовляючи цими днями в Мілвокі, президент Форд персонально відсепарувався від поглядів Зоннефелдта.

В листі, що його вислав до през. Форда голова Крайового Комітету Поневолених Націй і президент УККА проф. Л. Добрянський заявив, що промова Зоннефелдта є ще одним доказом „занепаду американської зовнішньої політики” і „відкидає природно силу національних рухів”.

кої Церкви, граф Андрей Шептицький, писав у Пастирському листі: „З волі Всемогутнього і Всемилового Бога, в Трійці Єдиного, почалася нова епоха в житті Державної Соборної Самостійної України. Народні Збори, що відбулися вчорашнього дня, ствердили і проголосили ту історичну подію... Установленій владі віддаємо належний послух... Від Уряду... очікуємо мудрого, справедливого проводу і заряджень, які узгляднили б потреби і добро всіх замешкуючих наш край громадян, без огляду на те, до якого віроісповідання, народности і сукупільної верстви належать...” А Митрополит УАПЦ, Полікарп, у своєму Архипастирському посланні писав: „У городі князя Льва... проголошено Самостійну Українську Державу. Разом з українським народом радіє і наша многотрадальна Церква... Нехай Господь милосердний допомагає Тобі, Народе мій, і Тобі, Уряде наш, будувати Самостійну Українську Державу, а моя молитва за всіх вас перед Престолом Всевишнього буде за вами... Не треба нам партій, не треба нам боротьби між собою. Всі ми мусимо об'єднатися при нашій святій Православній Церкві, при нашому Урядові, при нашому Національному Проводові. Призиваю на весь український народ і його державний Уряду всемогуче Боже Благословення!...”

Коли членів Українського Державного Правління німці заарештували, частину яких замордували в гестапівських катівнях, а Уряд УНР не віддзеркалював основних визвольних процесів в Україні, тоді з ініціативи ОУН і УПА створено УГВР, як український парламент і український Уряд (Генеральний Секретаріат), а бойкот окупантських т.зв. виборів 10 лютого 1946-го, 9 лютого і 21 грудня 1947-го року до Верховного Совету ССРСР, Верховного Совету УССР та місцевих советів був публічним голосуванням народу за УГВР і її Генеральний Секретаріат — „за свій парламент і уряд...”, як пише ген. Т. Чупринка-Шухевич.

До смерті ген. Т. Чупринки-Шухевича УГВР здійснювала визначену їй функцію найвищого

керівного органу українського народу під час його революційно-визвольної боротьби, яку одночасно й репрезентувала. А державною владою в Україні, як ми вже згадували, визнав її також Уряд УНР в меморіалі з вересня 1946 року. Смерть голови Генерального Секретаріату та президента УГВР на полі слави не означає, що ідеї УГВР та її концепція у первісному задумі ген. Чупринки-Шухевича перестали бути актуальними. Це саме стосується не меншою мірою і до УДП. Повднання цих двох революційно-державних формацій за відповідних умов і потреб завжди може бути актуальне.

Реальна влада на Рідній Землі — суть держави

Доцільно зазначити, що існування Української держави, проголошеної Актом 30 червня 1941 р., не перервалося із хвилиною арештування членів УДП, бо УПА і ОУН збройною силою здійснювали владу українського народу на широких територіях України в двофронтній війні, опанувавши велику частину українських земель, що й було продовженням існування Української держави, відновленої Актом 30 червня.

Найсуттєвішим для народу не є визнання його державності іншими державами, а факт існування його влади на рідній землі. У час дії УПА український народ мав свою владу на означеній території, отже існувала і його державність, як реальний факт.

З Головним Командуванням УПА почали пов'язуватися представники урядів інших держав, вели з ним переговори, як із властивим представництвом українського народу, щоб регулювати цілий ряд політичних справ, актуальних тоді і в майбутньому. Взимку 1943-1944 років Голов. Командування УПА запрошувало до таких переговорів також представників інших українських самостійницьких течій. Отже, Україна була партнером протинацистських і протиросійських державних сил, саме тих, які прагнули визволити свій народ з-під нацистської окупації, а одночасно не визнавали нового „статус кво“, накиненого їм Росією збройною силою, з допомогою її альянтів. У такій ситуації вирінула й необхідність створення УГВР. У двофронтній боротьбі проти нацистських і московсько-большевицьких окупантів концепція визволення власними силами стала вирішаль-

ною. Фактична вирішальна сила, від якої залежить дальша доля народу, це та, що твориться і діє на рідній землі.

Не важливе те, чи тодішню воюючу Україну з її визвольним авангардом УПА-ОУН-УДП визнавали міжнародно-правно офіційні русофільські альянти, німецькі загарбники та їхні сателітні уряди, а важливе те, що протиросійські й протинімецькі державні та військові чинники різних народів, які прагнули зберегти свою державність і суверенність, визнавали Україну своїм партнером у переговорах і творили з нею один фронт у боротьбі проти спільних ворогів. В Україні була своя державна влада, отже існувала і державна українська формація. Недоцінювання цього факту означає нехтування величезного національно-державного фактору, що його творила в той час Україна. Сьогодні цю епоху вивчають навіть в американських військових школах та академіях. Започаткована вона Актом 30 червня 1941 року. Українську владу на рідних землях утверджували ОУН і УПА своїми збройними чинами, а продовжувала її УГВР (1944-1950 роки).

Тому жадна загальноукраїнська державна конструкція не може обминути факту існування Української держави, відновленої Актом 30 червня 1941 року, та періоду дії УГВР згідно з державно-революційною концепцією Романа Шухевича, голови революційного Уряду України і керівника її збройних сил.

Конституція Українського Державного Центру повинна мати відповідні статті про: а) Княжу державу, б) Козацьку державу, в) найновіші державні формації періоду наших Визвольних Змагань. Ідеться про те, щоб конституційно підтвердити нерозривність усіх періодів української державності і одночасно протиставитися концепції „триєдиної Русі” та іншим намаганням наших ворогів привласнити собі славу спадщину нашої Київської великодержави.

В найновішій історії української визвольної боротьби кожний державницький акт має особливе значення, має його й Акт незалежності Карпатської України. 15-го березня 1939 року в соймі Карпатської України (в Хусті) посол Михайло Брацайко склав таку заяву: „По тисячолітній неволі наша земля стає вільною, незалежною і проголошує перед цілим світом, що вона була, є і хоче бути українська. І коли б

нашій молоді державі не суджено було довго жити, то наш край залишиться вже назавжди українським, бо нема такої сили, яка могла б знищити душу, сильну волю нашого народу...»

А в першому конституційному законі Карпатської України стверджено: «§ 1. Карпатська Україна — незалежна держава. § 7. Державний гимн Карпатської України — „Ще не вмерла України...“»

Державно-політичного акту Карпатської України також не можна обминути, бо він наголошує не тільки прагнення кожноі вітки української нації здобути волю, а й підкреслює її нерозривність з українською нацією, її почуття соборності.

Відновлення державної суверенності, мусить бути і дефініція коріння-джерела української державності, аж до сивої давнини, як першоджерела, за яким ідуть інші акти встановлюваня втраченої незалежності і суверенності. Всі ті поодинокі державно-творчі акти — підтвердження волі і прагнення українського народу, хоч би і його віток, жити незалежним, суверенним і соборним життям державної нації. Це не означає, що ми ставимо на один рівень значення і вагу Актів 22 січня чи 30 червня поруч з Актom 15 березня, ми тільки підкреслюємо існування ідейно-політичного і етично-правного позаканника єдності цілої нації та її прямуваня до державної незалежності і соборності, тим більше, що імперіалісти-загарбники претендуєть на ті чи інші українські етнографічні землі.

Найістотніше — не починати історію від цієї державної форми, яка найсприятливіша для цієї генерації, за яку вона боролася, а знайти спільний знаменник — джерело для всіх патріотів у сивій давнині народження нашої держави. Почавши з-перед тисячоліття, з нашої княжої доби, через козацьку добу, необхідну справедливо оцінювати всі державні акти останнього майже 60-ліття, згідно з їх важливістю у нашій безперерпній визвольній боротьбі, одночасно брати до уваги живучість і значення тих ідей, які й тепер мобілізують народ на боротьбу з окупантами. Це видно з факту, за якою актуальною концепцією стоїть найсильніша зорганізована політично-визвольна сила, яка має вплив на народ і відзеркалює всі ідейно-політичні зміни на рідних землях, як пише ген. Т. Чупринка-Шукевич. У Державному Центрі не може бути таких механічних обмежень, які сковують вияв політичної думки і визвольної концепції тих національних сил, що мають найбільший вплив на визвольну боротьбу українського народу і є її авангардом.

нашій молоді державі не суджено було довго жити, то наш край залишиться вже назавжди українським, бо нема такої сили, яка могла б знищити душу, сильну волю нашого народу...»

А в першому конституційному законі Карпатської України стверджено: «§ 1. Карпатська Україна — незалежна держава. § 7. Державний гимн Карпатської України — „Ще не вмерла України...“»

Державно-політичного акту Карпатської України також не можна обминути, бо він наголошує не тільки прагнення кожноі вітки української нації здобути волю, а й підкреслює її нерозривність з українською нацією, її почуття соборності.

Відновлення Актom 1-го листопада 1918 року української держави на західноукраїнських землях, а згодом з'єднання її Актom 22 січня 1919 року в одну Соборну Українську Державу підкреслює спільні прагнення всього українського народу і є повним запереченням пізнішого Варшавського договору, який — хоч і занульований — був протисоборницьким і залишився для нас історичною прип'якою, що не тільки нехтувати волею і прагненням жадної частини української нації.

Не можна викреслювати з історії української державності і гетьманського періоду (29.4.-14.12. 1918 року, зокрема часу його дійсної самостійності), як інтегральної частини відновленої української держави, не бачити її позитивних чинів чи хоч би й нездійснених намірів, що про них пише проф. О. Шуглин. „Заходи гетьманського уряду 1918 року об'єднати всі українські землі в одну соборну державу (Крим, Кубань, Холмщина з Підляшшям, Басарабія), закон про загальну військову повинність, план реорганізації української армії, успішна розбудова квітльтурних дільнок (Українська Академія Наук, Державний Університет у Києві, університет Подільському, зуканізовані інші університети, Національна галерія, Національний Кам'яні Подільському, зуканізовані інші університети, Національний архів, Національна капеля, понад 50 гімназій впродовж одного літа, Державний театр, Державна драматична школа, Центральна бібліотека Україниської держави і т.д.). Гетьманський уряд оточив нас на Всеукраїнському Церковному Соборі Австро-угорської держави...“ (УЗБ, 513 і чергові стор.)

Сьогоднішній Український Державний Центр

Вирішальний голос повинні мати ті, кого підтримують кола народу. Тільки тоді наш Державний Центр буде живучим, дійовим, справжнім репрезентантом волі й бажань українського народу та його визвольної боротьби. Це його право завжди треба конфронтувати з волею народу і робити відповідні корективи персонального і політичного характеру, що необхідні для успішного здійснювання його призначення.

В назві Державного Центру повинно бути віддзеркалене найсуттєвіше — влада української нації на українській землі, а не сама форма держави, її устрій. В конституції доцільно відмітити відповідним способом ту форму чи назву держави, за існування якої було найбільше таких міжнародно-правних актів, які мають для нас тривале значення.

Назва Української держави не може перешкоджати консолідації національно-державницьких сил в одному Державному Центрі. „Народня республіка”, термін, що його вживають за залізною заслоною, сателітні країни, має тотожність скороченої назви Угорської Народньої Республіки (УНР) з назвою Української Народної Республіки.

Проте ж Українська Народня Республіка була суверенною державою українського народу, якою ніколи не була і не є т.зв. Українська Радянська Соціалістична Республіка (УРСР). Хто уважає УРСР за „продовження” УНР, той заперечує самостійницькі позиції українського народу. УРСР, як колоніальний витвір окупантів України, в жадному випадку не можна uważати за „продовження” УНР, тільки з іншим суспільним і державно-політичним ладом, себто одну і другу uważати за дві українські державні формації, визнані Леніним (большевицькою Росією), з яких одна „заникла” (зліквідована московськими багнетами), а друга стала їх „пересмицею”. УРСР — російський колоніальний витвір на українській землі, УНР — Українська держава, що своїм корінням сягає в період княжої Української держави, яка стала джерелом інших державних формацій України. А т.зв. УРСР — продовження царського генерал-губернаторства, колишньої „Малоросії”. Це не тільки малоросійське радянське фільство, а й зрада національних позицій українського народу.

В нашому розумінні Українська держава — продовження княжого і гетьманського періодів та традицій Запорізької Січі, а УРСР — твориво окупантів, його злодіянь, вивершених у свій час зруйнуванням Запорізької Січі, заборолою української державности.

Сьогоднішній Український Державний Центр, що своїм корінням має сягати в сіру давнину нашої державности, повинен репрезентувати наші державні формації найновішого періоду історії України — Українську Народню Республіку, самостійну Українську Гетьманську Державу, Державний Листопадовий Чин, завершений Актом Соборности 22 січня 1919 р., Карпатсько-Українську Державу, Українську Державу відновлену Актом 30 червня 1941 р., революційно-державний період УПА-ОУН із створеною 1944 р. Українською Головною Визвольною Радою та сучасну епоху революційно-державницьких процесів в Україні, що спрямовані проти російської колонії т.зв. УРСР.

Головна мета Українського Державного Центру — це національне визволення українського народу шляхом всенародної революції і відновлення на руїнах російської імперії Української держави з таким державно-політичним устроєм, який вибере сам український народ згідно із своєю волею і своїм бажанням.

„МИ ТОПЧЕМО СЕБЕ В БОЛОТО”

Останніми тижнями чужинецька преса ставить питання: „Що сталося з Америкою?” — в реакції на друковану в пресі серію скандальних сенсацій зв'язаних з СіАйЕй, ЕфБіАй і образливих анекдотів про президента Форда.

„Чи Америка збожеволіла?” — питає лондонський „Дейлі Телеграф” у редакційній статті, нав'язуючи до самопониження цієї країни, що підкреслюється в її пресі.

Конгресмен-республіканець Отто Е. Пассмен заявив: „Американський щоденний самокритицизм мене дивує. Це — ганьба! Ми потребуємо міцних ЕфБіАй і СіАйЕй. А деякі дотепи на адресу президента Форда в пресі ідуть задалеко. Якщо ми й далі продовжуватимемо в такому дусі, ми напевно зруйнуємо нашу країну. Недовір'я до Уряду і критичизм захитують у чужинців довір'я до Америки. Але ми ще наймогутніша, найбагатша і найвільніша країна в світі. І я певен, що ми подолаємо всі наші труднощі”.

Конгресмен Джан Русселот з Каліфорнії цілком погоджується з цими твердженнями. „З усіма нашими проблемами ми ще найсильніша світова по-

Іван Левадний

ХРЕСТИТЕЛЬ УКРАЇНИ-РУСИ І ТВОРЕЦЬ ЇЇ СОБОРНОСТІ

Однією з найвеличніших постатей в історії України був князь Володимир Великий, з ім'ям якого зв'язаний видатний етап розвитку України княжих часів, коли вона стала вперше соборною державою, прийняла християнство і запровадила в себе культуру передових народів світу.

У тяжкий час розпочав Володимир свою державну діяльність. Несподівана смерть у 972 р. його батька, князя Святослава Завойовника, що, повертаючись з балканського походу, поляг у бою з печенігами, застала Володимира у далекому Новгороді, що разом з навколишніми зем-

туга. Назвіть мені країну, яка пішла далі як ми за 200 років. Тож покиньмо нарешті деградувати самі себе і нашу країну. Згадаймо про наші успіхи і наші досягнення".

Сенатор Джейк Гарн сказав: „Ми переступили границю конструктивного критицизму. Ми топчемо себе в болото на очах наших друзів і союзників. Вони питають нас: „Як ми можемо довіряти вам наші секрети, якщо ми не певні, що вони не появляться на перших сторінках газет після того, як ми їх вам довіримо?“

Конгресмен Флойд Спенс заявив кореспондентові „Інквасру“: „Деякі політики і коментатори виступають з божевільними ствердженнями, тягнучи вниз нашу країну в очах світу. Фактично американці мають право гордитися нею більше, як мешканці будь-якої іншої держави“.

Конгресмен Доналд Е. Янг з Аляски каже: „Ми валяємося в нашому власному бруді — і крайня пора перестати це робити“.

„Деякі викриття, зв'язані з СіАйЕй, ідуть задалеко, — сказав конгресмен Клавд Пеппер, — і ми відстрашуємо людей працювати в цій організації для користі нашої країни. Жадна країна в світі не виставляє напоказ своїх помилок так, як робимо це ми“.

„Явна зрада!“ — такими словами схарактеризував конгресмен Кейт Сібеліус з Кензасу ситуацію, говорячи про останні газетні вістки в зв'язку з секретними операціями СіАйЕй. — Наближається 200-річчя Америки. Це не значить, що ми повинні дивитися на себе крізь рожеві, білі або голубі окуляри. Ми повинні балансувати свої погляди. Ми все негуємо. Ми повинні трохи похвалитися собою і своєю країною“. Конгресмен Чарлз Тон доповнив Кейта Сібеліуса: „В цей ювілейний рік, я думаю, ми мусимо замість надмірно критичних газетних коментарів творити патріотичні пісні, наголошуючи позитивні моменти і уникаючи негативних“.

лями належав до тогочасної української княжої держави. Брат Володимира, київський князь Ярополк, втішаючись своєю перемогою над братом Олегом, князем овруцьким, яка коштувала Олегові життя і спустошення всього його князівства, звернувся і проти Володимира, щоб приєднати під свою владу Новгородські землі. Непідготований до війни, Володимир поспішно виїхав у варязькі краї, а його князівство захопив Ярополк. З допомогою варягів Володимир рушив походом на свої землі, примусив тікати воєвід, що їх наставив Ярополк, і зорганізував відплатний похід на Ярополка та його давнішого союзника, полоцького князя Рогволода. Володимир здобув Полоцьк, Рогволод загинув, а Рогволодова донька Рогніда стала дружиною Володимира.

З великим військом Володимир у 979 році підступив під Київ. Ярополк, не підготований до війни, за боярськими намовами втік до міста Родні біля теперішнього Канева. Ярополк, скапіталювавши, був убитий, і на київських землях почав княжити Володимир.

Кілька інших походів дали змогу Володимирові об'єднати всі інші українські землі навколо Києва, здійснюючи те, що намірявся був зробити ще на початку X стор. князь Олег. У 981 році Володимир приєднує Галичину, визнаючи від поляків червенські міста — Перемишль, Белз, Червень та інші, прилучає до української держави підкарпатські племена, підкоряє північно-східні племена в'ятичів та радимичів.

Під зверхністю Києва об'єдналися всі українські землі. Княжа Україна стала могутньою державою, територіально перевершуючи імперію Карла Великого. Володимир першим в історії нашого народу здійснив ідею соборності України.

Другою не менш великою справою Володимира було запровадження на Україні християнської віри. Ще задовго перед тим християнство було знане на Україні. Від IX стол. ширилось воно в головних містах, бо в 60-их роках того віку грецькі будівники охристили багато наших людей, а в договорі князя Ігоря з гре-

ками в 944 році згадувалось про християнську церкву св. Іллі в Києві. При княжому дворі багато бояр, близьких князеві людей і дружинників були в той час християнами. Охристілась тоді, як відомо, і княгиня Ольга.

Болгарія була вже християнською країною і відносини з нею від часів Святослава ще більше поширили християнські впливи. Болгарською мовою перекладено Святе Письмо та багато інших книг як духовного, так і світського змісту. Тогочасна болгарська мова була дуже близькою до живої народньої мови на Україні, і християнська наука легко могла ширитись через болгарські книги.

Володимир розумів, що, прийнявши християнство, він тим самим зміцнив би зв'язки своєї держави з Візантією, яка була тоді на вершці своєї могутності, вогнищем культури і зразком державного порядку. До прийняття християнства намовляли Володимира і його послі, яких він розіслав по чужих краях, щоб вивчили, котра віра краща.

Коли в Царгороді спалахнуло повстання і воєвода Варда Фока з великим військом підійшов під саме місто, візантійські цісарі, брати Василь і Константин просили Володимира допомогти їм, на що він відповів згодою і рівночасно висловив бажання взяти собі за дружину їхню сестру Анну. На заяву цісарів, що він — людина поганської віри, князь відповів, що він згоден охриститись. Володимирове військо виступило на допомогу цісарям і приборкало заколоти.

Але цісарі, не бажаючи відпускати сестри, відтягали обіцяний шлюб. І тоді Володимир рушив походом на кримські володіння греків, здобув Корсунь, і опанував увесь Крим. Тим часом у Візантії почалось нове повстання, цісарі не мали змоги продовжувати війну і спішили замиритись. До Криму поїхала Анна. Володимир охристився і відбув весілля.

Разом з грецьким духівництвом князь 6 серпня 988 року прибув до Києва, де наказав поруйнувати статуї поганських богів і наступного дня, 7 серпня в урочистих обставинах був проведений обряд охрищення киян, а далі і мешканців інших міст. Лише племена новгородців і в'ятичів не хотіли прийняти нової віри і чинили спротив.

Володимир прагнув якнайщільніше зблизи-

ти Україну з Візантією, у 991 році нав'язав зв'язки з папою Йоаном XV, а в 999 році — з папою Сильвестром II. У 1000-му році папських послів урочисто зустрічали в Києві.

З перших днів прийняття нової віри на Україні почало ширитись чернецтво. Найстаршим з монастирів був Києво-Печерський, що його заснували свв. Антоній і Теодосій. Монастирі стали культурними осередками, звідки розходилась наука по всьому краю. В монастирях переписували книги, складали бібліотеки, засновували школи, захисти для вбогих і сиріт, шпиталі, там же почалось і літописання.

Церква, мавши одну спільну ієрархію, об'єднувала окремі племена і прив'язувала їх до одного осередку. Вона принесла і свої закони, записані в книзі, що звалась по-грецьки „Номоканон” або книгою „Кормча”.

Книги, що їх привезло грецьке духівництво болгарською мовою, покладали початок письменству на Україні.

Князь Володимир прикрасив свою столицю архітектурними пам'ятниками. В центрі горішнього Києва на високому березі над Дніпром, що носив назву „Бабин Торжок” і був прикрашений мідними статуями коней, що їх князь привіз з Корсуня, постали муровані княжі палати.

Буйно розвинулось церковне будівництво. Для будівельних робіт запрошено з Греції майстрів, мистців, архітектів, мулярів. Від них учились місцеві люди, і так ширилось на Україні візантійське мистецтво. Князь Володимир збудував у Києві Десятинну церкву, жертвуючи на її побудову десятку частину своїх прибутків.

У державі старався князь завести зразковий порядок. Різні племена об'єднували особа князя, спільна віра, ієрархія, підвладна київському митрополитові, спільний лад, що його заводили на всіх землях княжі намісники.

Щоб тісніше пов'язати всі українські землі з Києвом, Володимир настановив у різних князівствах своїх синів, що репрезентували його особу. В Новгороді посадив він Вишеслава, пізніше — Ярослава, майбутнього князя Київської держави, у Пскові — Судислава, в Полоцьку — Ізяслава, сина Рогніди, у Смоленську — Станислава, в Турові — Святополка, у Володимирі Волинському — Всеволода, в Тмуторокані — Мстислава, в Ростові — Бориса, в Муромі —

Гліба. Біля синів ставив довірених людей, старших дружинників, що були його синам до-радниками.

Захоплений ідеєю вивести свій нарід на шлях добробуту, Володимир цілком віддавався налагодженню внутрішніх справ у своїй державі, піднесенню заможности людности, дбав про уважне ставлення місцевої влади до людини. З дружиною, духівництвом, поважнішими громадянами часто проводив наради.

Щодня у княжих палатах, а влітку і на княжому дворі відбувались бенкети, на які приходили бояри, дружинники, урядники, поважні громадяни. На такі прийняття кожний міг прийти і засісти за спільним столом, як дорогий та бажаний гість. Все це піднесло авторитет Володимира в очах народу. „Красне Сонечко” — писали про нього в літописах. У народніх піснях і билинах оспівувано князя, його ласкавість і мудрість:

*У стольнім було городі у Києві,
У ласкавого князя Володимира
Було пируваннячко, почесний пир
На багацько князів та на боярів
Та на всіх тих гостей — званих-вибраних,
Званих-вибраних, на прихожих теж.
Всі на тім пиру наїдалися,
Всі на почеснім напивалися,
Всі на тім пиру розхвалялися —
Один хвалиться та добрим конем,
Інший убранням своїм шовковим,
Інший селами та присілками,
Городами-пригородками.
Був так день в половині дня,
Був той пир десь на пивпирі —
Володимир князь розпотішився,
По тій гридні ясній він похожує
Та такі слова він промовляє:*

І далі наводилось тепле звернення князя до своїх гостей. Надаючи велике значення освіті, князь Володимир зарядив „брати дітей у значніших людей і віддавати в науку книжну”, — писав літописець.

Останні роки життя Володимира позначились набігами печенігів. „Була війна з ними безустанку”, — оповідає літопис. Зберіглось багато писаних і фолклорних згадок про оборонні заходи Володимира проти степових наїзників, про розбудову укріплень над Стугною,

Сеймом, Трубежем, Сулою, біля Переяслава. Літописець пише про героїзм Володимирового дружинника Микити Кожум'яки, що в двобої з печенігам перейняв славу в нього і довів перевагу українського вояка над печенізьким, на ознаку чого місто, перед яким відбувся цей двобій, стало називатись Переяславом. Великої небезпеки зазнав одного разу князь Володимир, виступивши проти печенігів з малим військом під Києвом, і в подяку Богові за своє спасіння поставив там церкву св. Василія, від чого це селище дістало назву Васильків.

Грізна вістка про наближення печенігів з-за Сули застала Володимира на смертному ложі, і він вислав проти них військо на чолі з сином Борисом. Вислід битви вже не застав його живим. Помер князь 28 липня 1015 року в Києві. За увагу та любов до народу, за піднесення могутности держави названо князя Володимира Великим, а Церква за охрищення України-Руси проголосила його святим. Український нарід зберігає пам'ять про князя, який перший зробив Україну соборною та вивів у ряди передових країн тогочасної Європи. У Києві над Дніпром і досі височить пам'ятник князеві з хрестом в одні руці.

В українській літературі князеві Володимирові присвятив кінцеву частину — „Похвалу князеві Володимирові” перший український письменник, митрополит Іларіон в XI стол. Драмму „Володимир” написав у 1705 році Теофан Прокопович. Цілі розділи Олександра Олесея „Минуле України в піснях” і прозовий збірці Антона Лотоцького „Княжа слава” висвітлюють князя Володимира. Великий роман „Володимир” написав у недавньому минулому на рідних землях письменник Семен Скляренко.

ВІД КОСМОПОЛІТИЗМУ ДО НАЦІОНАЛІЗМУ

У Самвидаві в ССРСР циркулює стаття доктора технічних наук Давида Асбеля, автора понад 60 наукових праць з теоретичних основ хемічної технології, який провів у сталінських концтаборах 16 років. Народився Давид Асбель у родині старих большевиків і, навіть перебуваючи в концтаборах, вважав себе за космополіта-інтернаціоналіста. Проте, вийшовши на „волю”, він перейшов духову еволюцію, яка привела його до націоналізму.

У своїй статті п. н. „До мого двоюрідного уряду” Асбель пише, що його батьки переконували його, коли був він ще юнаком, що не мине й двох поколінь, як жиди в ССРСР забудуть, що вони — жиди,

Михайло Куншнір

НАРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛІЗМУ

(Закінчення)

Нова і більш ясна та конкретна форма націоналізму починає зарисовуватися щойно по Першій світовій війні. Точкою виходу стала реакція проти парламентарної демократії, з багатьма партіями як апаратом і засадою більшості голосів при законодавчому вирішуванні. Чисельності партій протиставляється диктатура одної партії, яка змагається до ліквідації всяких інших партій. На місце засади більшості голосів, випадкової міжпартійної гри, вводиться вирішування такою ж більшістю голосів, але вже тільки переможної партії. У трьох великих державах дійшло до здійснення тієї нової політичної доктрини. В СРСР входили в гру мотиви соціалізації, як передумова. В Італії передумовою був жалюгідний стан всередині держави. В Німеччині союзником було намагання вилотитися з обов'язків, наложених Версальським трактатом. Але, не зважаючи на різницю мотивів чи обставини, сенс dokonаних революцій засновувався на відкиненні традиційних устроєвих форм і введенні диктатури партії, як засади правління.

Практичним виразом партійних диктатур, де тільки дійшло до їх здійснення, став держав-

---

що всі нації в Советському Союзі зникнуть і натомість постане „єдиний советський народ”.

Звертаючись до советського уряду з вимогою видати йому візу до Ізраїлю, Асбель пише:

„Я перейшов велику і нелегку життєву школу, і ця школа не переконала мене в тому, що життя прекрасне на моїй мацусі-батьківщині... Я хочу відмежуватися від мого колишнього космополітизму раз і назавжди. Я хочу поставити крапку над „і”. Так, я став націоналістом! Так, я вважаю за величезну помилку захоплення інтернаціоналізмом і асиміляцією, як би це не звалось. Я, як кожний громадянин всесвіту, хочу жити на своїй національній батьківщині, хочу працювати на користь свого народу і значить і на користь всього людства. Мені близька культура всіх народів, загальнолюдська культура, однак я мрію внести свій посильний внесок тільки через мій нарід...”

Так з дітей, що творили „світовий інтернаціонал” народжуються націоналісти, для яких не абстрактне людство, а їхня власна нація є найдорожчим і найближчим.

ний тоталізм, що уярмлював одиницю і зводив її до ролі пасивного знаряддя. Це річ, що впадає передусім у вічі. Але на дні dokonаних змін криються зародки епохальних змін, коли йдеться про стосунок народу до держави. Бо що означає одна диктаторська партія після зліквідування і заборони творення конкурентних партій? Означає амбіцію зорганізувати політичне життя цілого народу в рамках одної політичної організації. Це дорівнює організації народу на основі одної програми, і з цього джерела має впливати керівництво державою.

Входимо в нову добу, в якій поняття нації, логічно відокремлене побіч поняття держави, відокремлене й усвідомлене кількатороків тому, починає з черги ставати осередком нової організації суспільства. Це не випадкове, що в СРСР, як і в Італії та в Німеччині, партії запевнили собі в нових конституціях визнання їх інституціями публічного права, що мають характер джерела державної влади, отже ненавчє здійснюють зверхність нації-народу. Це теж не було випадком, що гітлеризм розрізняв державне громадянство від національного громадянства, бо „Volksgemeinschaft” було там синонімом нації, а приналежність до „Volksgemeinschaft” було чимсь правно відрубним від державної приналежності. І щойно в цьому світлі можемо зрозуміти, чому фашизм і гітлеризм, не зважаючи на свій державний тоталізм, вважали себе за демократію, і, хоч протиставну давній демократії, але все ж таки демократію. Бо це була квазідемократична форма організації як нації, а це не виключало, що в організації держави може бути одночасно демократизм поборюваний.

Очевидно, що в цьому бойовому періоді, в якому ми мали нагоду спостерігати і гітлеризм і фашизм (про большевизм не говоримо, бо це відмінне явище) — переважав державний тоталізм, легковаження одиниці, обожування всевлади правління, а термінологія політичної мови мала партійний кольорит. Бо нові рухи не успіли ще зорієнтуватися в суті того, що принесли. Не орієнтувалися передусім в епохаль-

ній важливості надання єдиній в державі партії характеру інституції публічного, конституційного права. Це — перший крок на шляху до конституційного відокремлення нації, як фактичної організації, з якої виводиться потім державна влада. Це — перша спроба надати нації надрядне становище в стосунку до держави. А надрядність нації означає в практиці зведення держави до ролі виконного органу зорганізованої і конституційно вираженої волі нації, не якоїсь *volonté générale* з XVIII ст., але новочасної нації, яка перестала бути урочистою фразою в конституційних маніфестаціях, а стає реальним правовим поняттям, реальною інституцією, зформульованою в державній конституції.

На порозі XIX ст. у вогні Великої Революції, пробудилася ідея нації, як форма політичної свідомості народу і нова засада публічної моральності. Але впродовж XIX ст. поняття держави височіє над поняттям нації, і не протистоїть державі, як надрядній організації. Щойно на наших очах перегортається сторінка історії, і нація починає брати верх над державою, спрваджуючи її до ролі свого органу. Це не є ще ясне для всіх, і розбіжні елементи понять мішаються в свідомості мас. Але кризь мряку актуальності видно вже зариси нової форми націоналізму, яка стане одною з головних провідних ідей наступних століть. Новочасний націоналізм визріває, бо приступив до конкретизації свого змісту. Зверхність нації набирає реальності, бо нація стає не тільки моральною дійсністю, але й зорганізованою та ясно в конституції зформульованою інституцією публічного права. Держава почне сходити до ролі органу новітньої національної зверхности.

Логіка історичного поступу є раціональна завдяки одиниці, іраціональна завдяки людській масі. Іраціональність означає досягання цілей, ненамірених і непередбачених раціональними діями одиниць. Мілітаризм Французької революції і наполеонівської доби мав на оці воєнні цілі, а ненаміреним його плодом було угрунтування рівности супроти права й демократизація суспільств. Сучасна криза парламентарної демократії допровадила до партійних диктатур і державного тоталізму, а непередбаченим і ненаміреним на вступі плодом діяння

цього революційного процесу буде докінчення діла Великої Революції з кінця XVIII ст. і остаточне сконкретизування засад народньої зверхности, рівности супроти права і ролі нації, як найвищої політичної спільноти. Бо сучасна нація це вже не тільки моральна ідея і найпопулярніша фраза політичної мови. Сучасна нація здобуває собі характер правно-конституційної особовости і як така зводить державу до виконного органу. В лоні держав зачаті нації починають змагати до оволодіння своїми державами в інтересі поступу й загального добра. Ми є напередодні найгарнішої доби історії людства, коли нації, здобувши характер правно-конституційної особовости, надрядної в стосунку до держав, як її органів, почнуть і реалізуватимуть ідеальний постулат соціологічного індивідуалізму: влади, що походить з нації і через націю служить нації.

Недосліджені шляхи, якими Провидіння веде людство. Не можемо передбачити, як довго націоналізм так понятій буде змагатися за здійснення свого ідеалу. Велич зміни можна зрозуміти, коли усвідомимо, що впродовж кількадесятьох сторіч держава була всім, як надрядна всевладна організація. І щойно сьогодні стаємо на вході дороги, яка має довести до вивищення нації коштом держави, зводячи її до ролі органу національної зверхности. Не знаємо, які мають бути форми організації нації, але одне відоме — диктатура партії, як технічна форма зверхности нації, не відповідає ані цілі, ані величі ідеалу. Нація, як реальна інституція конституційного права, повинна одягатись в горностаї, а не носити заяложений партійний френч.

Подібно, сучасний тоталізм, хвора дитина партійних чи одиничних диктатур, стоїть в суперечності з націоналізмом, що має створити надрядність нації в стосунку до держави, як свого органу. Звеличування держави, всевлада бюрократії й наука, що людина є нічим, а держава усім — тільки опізнують історичний процес і дегенерують суспільства. Раціонально, як одиниці, що керуються своїм розумом, диктатори гльорифікують державу і ставлять силу вище від персвазії. Іраціонально, себто з точки зору непередбачених і ненамірених цілей, підготовляють ґрунт для вивищення нації понад державу і зведення держави до ролі виконного

органу в службі зверхности нації. Доторкаємося, отже, ще одної антиномії в політичному розвитку сучасного світу. Бо тоталізм і новочасний націоналізм становлять суперечності, які взаємно виключаються

Політична еволюція піде, раніше чи пізніше, в напрямі вивищення нації і підпорядкування держави, і саме це уздоровить новочасні держави, дасть їм органічну силу, якої жаден тоталізм дати не може, бо завжди в історії тоталізм, як крайня форма універсалізму, вів до виявлення суспільств і до загнивання в'язань. А втім, сучасний тоталізм є перехідним явищем, випадковим, що виникає з незрілості сучасного націоналізму і з перевтоми людських нервів, з перевтоми, спричиненої світовими війнами і наступними кризами. Подібна перевтома нервів по наполеонівських війнах і революційному піднесенні уможливила добу Метерніха і реакцію „Священного Союзу”. Незабаром, може раніше, як це видається, людським нервам повернеться свіжість, тоді праві чи ліві тоталізми проваляться так нагло і швидко, як колись система Метерніха, вдарена подувом „Весни Народів”.

Тим часом не нову весну відчуваємо, але поширюється культ сили, культ п'ястуків, і фальшиві пророки філософії схудобіння пророкують довгу епоху світових воєн, що змагають до диктатури, як форми володіння світом. Можливо, що дурман державопоклонства зі своїм душоїдством скинути людство у вир бездумної боротьби за панування сили над світом. Можливо, що цивілізація білої людини не загине в цьому потоці і ще раз врятує свою позицію пана й переможця. Але навіть і в цьому випадку людство тільки змарнує багато часу й безплідно проллє море сліз і крові. Бо слабкість цезаризму засновується на тому, що, здобувши світ, не має що далі здобувати. Дійшовши до кінця перемоги, брутальна сила зависає в порожнечі. „Драпіжний звір” Шпенглера може бути героїчним тільки доти, доки бореться і здобуває. Насичений, тупіє й ледачіє.

Кожна епоха цезаризму кінчилася декаденцією і звородінням. Отже, чи сучасна людина, користуючись досвідом кількадесятьох сторіч, може гльорифікувати таку безнадійну, безплідну ціль? Чи не гарніша була й є наука св. Августина про „Божу державу”, державу духа,

не сили, яку творив він під час грабування Риму остроготами, коли римський цезаризм розпадався і загибав внаслідок вичерпання моральних і творчих сил? Нам треба створити собі „нову віру”, як новою була віра св. Августина в аналогічний історичний момент. А змістом тієї віри повинна стати ідея „кращого світу”, аніж сучасний, опанований матеріалізмом сили й уявлюючий творчі сили людини, коли цих творчих, індивідуальних сил нам потрібно більше як раніше.

Старовинні часи дали людині метафізичну рівність в обличчі Бога. Середньовічні часи закінчилися перемогою рівності людини в обличчі права. Новітні часи, які щойно почалися, визели з рівності супроти права засаду рівності морального права до участі в поділі суспільного прибутку. Це велике завдання не зумів розв'язати лібералізм XIX ст. Не ліпші висліді приносить соціалізм XX ст. Ми є далеко від цілі, а каменем на дорозі лежить сучасний спліт суперечностей і антиномій, який характеризує теперішню ментальність. Доки ходимо в ярмі успадкованих контрадикцій, ми не спроможні знайти властиві методи і завдяки їм досягти тривалі здобутки.

Розрізання Гордієвого вузла залежить від того, чи і коли націоналізм візьме гору над тоталістичною реакцією і культом сили. Бо націоналізм, і тільки націоналізм, може створити властиву для новітніх часів державу майбутнього. Націоналізм створить її, вивищуючи зорганізовану націю понад державу й усуваючи традиційну надрядність тієї держави в стосунку до нації. Це буде остаточна й велична синтеза універсалізму та індивідуалізму, чи пак кінець відвічної боротьби цих конкурентних політичних поглядів.

Чому так? Відповідь ясна й проста. Націю можна розглядати зі становища універсалізму, а це означає, що інтерес нації може і повинен мати примат перед інтересом одиниці. Однак, генетично одиниця старша від нації, як пізшого витвору. Очевидно, що йдеться про одиницю усупільнену, а не абстрактну, бо такої не було й немає. Отже, нації прислуговує моральний примат перед одиницею, але генетично одиниця зберігає свій логічний примат перед нацією і тільки визнає її моральний примат в інтересі цілості і своєму власному. З цієї

РОСІЯ В „ЗАГОНІ“

Миксла Лєсков (16. II. 1831 - 5. III. 1895) — оригінальний і талановитий російський письменник, який любив Україну і значну частину своєї літературної творчості присвятив українській тематиці. Працював в Києві, подорожував по Польщі, Галичині, Чехії. Советські літературознавці трактують його як консерватиста за його спрямовані проти соціалістів повісті „Нікуди” і „На ножах”, хоч в основному в своїх творах критикував він царський режим і сучасне йому суспільство.

Микола Лєсков добре знав українську мову, життя і культуру українського народу, захоплювався його історією та піснями. З особливою любов'ю писав він про Київ, дармащо народився в Орловській губернії в родині російського урядовця. Він був знайомий з багатьма діячами української культури, зокрема з етнографом О. Марковичем, особисто знав Тараса Шевченка і написав про нього ряд теплих спогадів та статей — „Остання зустріч і остання розлука з Шевченком (1861 р.)”, „Чи забуто Тарасову могилу?” (1862 р.) та ін. На українські теми написав М. Лєсков оповідання „Нехрищений

під”, „Старосвітські психопати”, „Печерські антики” та сатиричну повість „Заячий реміз”, яку опубліковано щойно в 1917 році. Українською мовою твори Лєскова перекладали вже в 1880-их роках. Перші переклади робили М. Павлюк та М. Загірня. Вибрані твори М. Лєскова перекладали в кінці 20-их років М. Зеров і С. Васильченко.

У нарисі „Загін”, що означає обгороджену ділянку поля для худоби, Лєсков пише про Росію, яку царський уряд, бюрократія і дворянство стараються відгородити від Західної Європи, щоб зберегти російську „самобутність”. Пишучи цей нарис сьогодні, Лєсков міг би дати йому назву „за залізною заслоною”, якою більшовики намагаються „охоронити” російський народ від „згубних впливів Заходу”.

Зневагу російського народу до Заходу Лєсков ілюструє анекдотом про офіцерського джурю, який поділяв світ на дві нерівні половини: до одної він зачисляв себе і свого пана, а до другої „всю іншу сволоч”. Таке прагнення відгороджуватися від світу грубим муром, — пише Лєсков, — для нас не нове, але наслідки цього завжди були для нас невідгідні.

„Відсталість росіян тоді усвідомлювали в усьому, але найбільше були здивовані тим, що ми відстали від Західних людей навіть в умінні обробляти землю. Ми були твердо переконанні, що у нас „житниця Європи” і нараз в цьому прийшлося усумнитися. Люди ясного розуму вказували нам, що російське рільництво стоїть на найнижчому рівні, і що коли — не поліпшити, то це скоро може загрожувати Росії нещастям. Причину цього вбачали в тому, що наші селяни обробляють землю дуже старим і нікчемним знаряддям і ні з чим кращим через дикість свою і неосвіченість поводитися не вміють, а якщо дати їм добрі речі, то вони зроблять з ними те, що робили з бісером згадані в євангелії свині (Матв. VII, 3).”

Англієць Шкот, управитель величезних маєтків графів Нарішкіних і Перовських, після переселення орловських селян з виснажених ними земель на цілинний чорнозем у долині Поволжі, вирішив навчати їх орати замість „сохою” легкими парокінними плужками Смай-

точки зору стає очевидним, що націоналізм легше погоджується з людською індивідуальністю, як творчою силою, аніж традиційний універсалізм поняття держави, а особливо тоталізм, як її крайня, здегенерована форма.

Найістотніший сенс історії, вищій від казуїстики воєн чи географічних відкриттів, виявляє нам ступеневе визволення людини. Чи, отже, з цього висновок, що належить вище ставити одиницю, ніж націю чи державу? Чи історична правда є тільки правдою індивідуалізму, а всякий універсалізм є фальшем? Майбутність належить до синтези індивідуалізму з універсалізмом, яку може дати націоналізм, роблячи державу органом нації. Бо націоналізм так понятій заповняє:

згідно з універсалізмом моральний примат нації перед одиницею,

а рівночасно, не зважаючи на її логічно-генетичний примат перед нацією, не веде до гашення „Божої іскри” в людині, як творчому підметі історії.

ла. Але селяни такої зміни нізачо не хотіли і твердо трималися „сохи-ковирялки” і борони з дерев'яними кліщами. Селяни, виведені сюди з України, вміли орати краще за орловців, але важкі українські плуги вимагали багатьох упряжних волів, яких не було, бо їх винищив падіж.

Продемонструвавши переваги смайлівського плужка супроти сохи, Шкот запитав „господарів”: чи добре цей плужок оре? Господарі переглянулись і один з них відповів: „Це як твоїй милості завгодно”.

„Смайлівські плужки, — пише Лесков, — якими Шкот хотів навчити переселенців орати їхні землі на волзькому просторі, я бачив у 50-их роках в порожній шопі, де вони лежали, ржавіючи без ужитку”.

Поміщик Всеволожський, який також переселив з виснажених земель своїх селян із села Райського, Орловської губернії в Поволжя, побудував для них будинки з печами, димарями і підлогами під дахівкою замість їхніх „курних ізб”. Але орловські селяни, як побачили „муроване село” так і заталялися, щоб не жити в ньому. „Це, мовляв, що за вигадки! І діди наші не жили в камені, і ми не станемо!”

Переселенці за безцінь купили собі будівельного лісу — добре, що його навколо було багато — і побудували собі „на задах”, за мурованими будинками „курні ізби”, а в ті будинки „ходили до вітру”.

Не минуло й місяця, як усі нові будинки були запаскуджені, і село смерділо так, що через нього годі було проїхати без крайньої огиди. По всіх базарах і ярмарках люди повідомляли одне одного з радістю, що „райські” мужики своєму панові все село закапостили. Усі відповідали: „Так йому й треба!”

За що вони на нього злостились, пише Лесков, — цього, я думаю, вони й самі пояснити собі не могли. Він, наприклад, збудував їм у селі спільну лазню і школу для дітей, щоб навчати грамоти хлопчиків і дівчаток, але селяни в лазню не стали ходити, вважаючи, що в ній „ноги стигнуть”, а про школу казали: „Навіщо нашим дітям розумнішими від батьків бути? Чи ми своїм дітям не батьки? Чи наші сини не п'яниці?”

Дворяни цьому раділи, бо якби райські селяни прийняли добродійства свого поміщика

інакше, то це могло б послужити злим прикладом для інших, які продовжували жити як обби і дуліби. Такого спокусливого прикладу треба було остерігатися.

У губерніяльному місті Пензі поширювали брошуру про те, як у Росії все добре і все відповідає російському кліматові, смакам і звичкам російського „доброго народу”. Автор цієї брошури особливо вихваляв „курні ізби”, на які треба мало опалу, а на широких їх печах добре виспатися і онучі та лапті висушити, а головне що в них добре так це сажа. А від сажі, мовляв, не то ніяка гадь не водиться, але вона ще й має дуже важливі лікарські властивості, і „наші мужички з великою користю можуть пити її, змішуючи з добросю російською горілкою”.

„Російська партія” тріумфувала: нічого нового не треба, треба жити по-старому! Якийсь С. надумався створити музей, в якому зібрати як експонати „чого в Росії не треба”. На цю справу зібрано тисячі рублів. Як експонати виставлені були плуги, жнивварки, і молотарки, цеглоробну машину і мідний ректифікатор для очищення горілки.

В. Гаврилюк

ЗАКОНИ

*Закони в синяві маячать,
в горизонталях далини.
Поглянь, побачиш їх, неначе
крізь синій сон пливуть вони.*

*Лише на обр'ях помітні
їх обриси завітні,
їх образи і риси монолітні
у віщих квітнях.*

*Під оперінням хмар скісним
лебедами з легенди,
понад моря і континенти
пливуть вони, неначе сні.*

*Потужні сні, залізні сні,
в хвалі омріяних трофеїв,
голубими протоками тіснин,
понад зеленою землею.*

(1950 — 71)

Лесков оглядає цей музей і англієць, управитель маєтку Нарішкіна казав:

— Усе це в Росії не годиться.

— Ви жартуєте! — обурився Лесков.

— Ні, не жартую. Тут нічого добре не годиться, бо тут живе народ, який дикий і злий. Але це ще нічого, а найгірше те, що йому брешуть і переконують його що погане — добре, а добре — погане. Пригадаєте мої слова: за це прийде кара, коли її не будете чекати!

У Пензі, пише Лесков, одному з найтемніших відділів „загону”, люди дійшли до того, що хідники на вулицях влаштували так, що ними ніхто не відважувався ходити. Хідники ці були дощані, а під дошками були рови з бслотом. Цвяхи, якими прибивали дошки, вискакували і дошки спускали перехожого в кльоаку, де він і знаходив смерть. Так під дошками хідника згинув англієць Міллер. Поліцаї грабували людей на площах, а губернатор власноручно бив людей на вулиці нагаєм.

Під час Кримської війни 1854 р. полки тяглися пішки через Київ з центральної Росії, де їх зустрічав поет Аскоченський словами: „На молитву тут, друзі! Київ перед вами!” А до інших звертався і погрожував: „Не хвалися йдучи на рать, а хвалися йдучи с...”.

Кримська війна розкрила перед цілим світом цілковиту непідготовленість Росії, всі боляки бюрократизму, хабарництва, моральний розклад суспільства і прискіпила скасування кріпацтва, щоб запобігти революційному вибухові „знизу”. Деякі „неспокійні люди”, пише Лесков, старалися проламати в „загоні” щілини, щоб пустити в нього світла. Рідкі промені ці дещо освітлювали, і те, що можна було розглянути — було жахливе. Уряд старався позабавити ці щілини.

Чи не те саме рєблять і тепер з російським „законом” кремлівські правителі, підпираючи його загорожу марксо-ленінськими догмами? Чи не посунули вони навіть назад часи Олександра II, за якого скасовано кріпацтво, бо сучасне колгоспне кріпацтво куди гірше за царське? Чи не роздмухують російського шовінізму? Чи не заборонили вільний виїзд за кордон своїм громадянам, які за часів Олександра II, не приховуючи своїх революційних переконань, мандрували через російські кордони без перешкод? А чим кращі тепер російські села на

периферіях, де не сягає око чужоземного туриста? Чи не заливають кремлівські правителі простори ССРСР горілкою, задурманюючи народ, щоб не пробував він ламати загорожу загону? З цензурних мотивів Лесков не критикував „казьонну” православну церкву. Що б він написав тепер про цю советословну церкву, що є експозитурою КГБ?

В. С-ко

„НЕ ПОДАВАЙТЕ РУКИ МОСКОВСЬКИМ УБИВЦЯМ!”

В ССРСР поширюється через Самвидав заклик до народів світу українського політв'язня мордовських таборів Трохима Шинкарука, арештованого в 1948 році за „український націоналізм”. Пізніше термін його ув'язнення продовжили до 1983 року.

У своєму заклику Трохим Шинкарук між іншим пише:

... не шукайте щастя в комуністичному опіюмі, бо там його нема! Замість щастя ви знайдете необмежене свавілля диктаторів, знайдете безправ'я або смерть за колючим дротом. Вас перетворять із вільних громадян на бездушне знаряддя промислових варстатів. Вас змусять підкоритися як тварин. Ваша думка і голос стануть нічим. Вас змусять хвалити ваших убивців і віддавати за них ваші голоси, інакше вас знищать, як знищила Москва цілі народи — чечено-інгушів, калмиків, кримських татар та інших. Ви втратите все, що віками здобували ваші предки, бо комунізм — це смерть та сльози, сирітство і удівство, занепад моралі та вічне закріпачення.

... Я був свідком смерті того американського комуніста, який, повіривши пропаганді комуністів, 1957 року, під час фестивалю в Москві, не хотів повернутися на батьківщину. Помираючи 1965 року в мордовському концтаборі ч. 3, він у передсмертних конвульсіях кричав:

„Янкі, батьківщино, янкі, простіть за образу, яку я вам учинив!”

Він помирає протягом кількох годин. Це було страшне видовище. Чи чули ви, янкі, цей голос колючого? Якщо чули, то не думали над цим. Якби ви чули, то не рвалися б до комунізму!

Народи світу! Не подавайте руки московським убивцям і не дозволяйте вашим урядам це робити. Бо той, хто подасть руку вбивцеві, той морально підтримує вбивство і тим самим стає співучасником убивства...

Народи світу! Не продавайте своєї свободи за гроші, бо, продавши її, вам доведеться дорогою ціною платити за цей продаж. Фінансова допомога Москві — це замах на вашу свободу. Будьте пильні!...

Я знаю, що ці кати заб'ють мене за колючим дротом. Але мені це байдуже...”

ЛИСТ З ПАРИЖУ**„ГУЛАГ” НА ТЕЛЕВІЗІЇ**

У французькій телевізії 9 березня ц. р. йшов фільм за повістю О. Солженіцина „Один день Івана Денисовича”. Виконавцями того фільму були шведи і норвежці, які назагал добре передали гнітючу атмосферу та безнадійність животіння у московських катівнях. Проте, як це кинулося в очі тим, що знають совєтську дійсність і що підтвердив Солженіцин, — вигляд і одяг ув'язнених були занадто „чисті” й „неподерті”. Одначе, навіть із цими „перетягненнями” фільм викликав у французького глядача потрясаюче враження. А що це трапилося в тиждні між двома частинами виборів до міських установ, то це й мусіло відбитися на голосуванні...

В обговоренні фільму взяв участь тільки Солженіцин, що відповідав на телефонічні запитання глядачів. Попри невірні його твердження про „найбільші терпіння російського народу” — адже „зеки” у фільмі це безлика маса і автор аж ніяк не дав національних позначок своїм героям! — все пішло на рахунок „русских”, — все ж деякі його відповіді варто занотувати:

Отже „Гулаг” — це не Сталінова вигадка, бо катеди існували вже за Леніна. До Чіле він не їздив, бо не був туди запрошений, — це брехня „Ле Монду”. Одначе хотів би він, Солженіцин, знати, чому на Заході не підкреслюють того, що Чіле пропонувало виміну в'язнів, зокрема тих комуністів, що так „страждають” у чилійських катівнях (чи не тому їх там навмисне залишають, щоб можна „протестувати”?). Натомість він знає про втікачів-комуністів з Чіле, які переїхали до Румунії і ледве звідтам, розчаровані, вирвалися. Те саме було з комуністами Квебеку, що хотіли знайти „рай” у Кастрі.

Щодо Плюща, то Солженіцин прирівнює його до „ідеалістів” 30-их років, яких нічого не навчили людські терпіння, проте стверджує, що Плющ обережніший у твердженнях і хоче наперед усе перестудіювати і передумати, поки дасть свою оцінку. У цьому він щирий, бо знає, що в ССРСР зфальшували, тож хоче все сам перевірити. На закид, що він „антикомуніст” (це на Заході вважається гріхом, тоді, коли бути „антифашистом” — це заслуга!) — Солженіцин відповів, що комуністи — це люди без серця, а комунізм — антигуманне явище.

Проте, найбільш вартісним в цьому прилюдному інтерв'ю було те, що Солженіцин переконливо ствердив величезний спротив так в'язнів, як і „вільних” людей і цілих народів, подаючи факти з Кінгіру, Новочеркаську та інших міст, де відбулись криваві повстання, про що Захід не має й гадки, а що він описав у своєму третьому томі „Архіпелагу Гулаг”, який саме появився у французькому перекладі. І врешті він гірко скартав західню ліву інтелігенцію, яка своєю наївністю й довір'ям влегше совєтську пропаганду про „досягнення” і „поступовість” ССРСР. „Ви, здається, тоді щойно зрозумісте цей „по-

ступ”, коли вас зі зв'язаними руками поведуть, як худобу, до Гулагу...” — закінчив ідко.

Преса, збаламучена твердженнями Солженіцина про „терпіння руского народу” — виписувала такі заголовки, як, напр., у „Фігаро”: „Гулаг” — пам'ятник, присвячений руским резистантам”. Але в цій статті знаходимо теж і таке речення, як посередню відповідь на закиди української преси в його, Солженіцина, московському імперіалізмі: „Якщо українці хочуть відсепаруватися — хай це зроблять”. Солженіцин зрікається старого московського імперіалізму, щоб його не посуджували в націоналізмі”. („Фігаро”, 8. 3. 76).

Краще пізно, як ніколи, признатися і відкинути дикий московський імперіалізм, — чого й чекаємо від московських „дисидентів”, щоб могли з ними говорити.

Софія Наумович

ЧІКАГО ГІДНО ВІДЗНАЧИЛО 26-ТУ РІЧНИЦЮ ГЕРОЙСЬКОЇ СМЕРТІ РОМАНА ШУХЕВИЧА

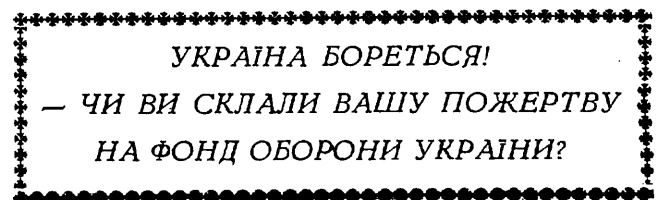
Заходами ОУВФ Чикаго-Північ, 5-го березня ц. р. в українському католицькому Соборі свв. Володибира й Ольги відправлено соборну панахиду за упокій душі сл. п. ген. Романа Шухевича. Панахиду відправили о. протопресвітер Федір Білецький, настоятель українського православного Катедрального Собору св. Володимира і отці Собору свв. Володимира й Ольги о. Іван Кротець, та о. д-р Іван Тилівський, який виголосив глибоко релігійно-національну проповідь про легендарного командира УПА. Співав хор Собору свв. Володимира і Ольги.

Після панахиди в домі СУМА ім. М. Павлушкова відбулись сходи, що їх відкрив голова 8-го Відділу ООЧСУ Дмитро Багрій, а святочне слово виголосив колипний вояк УПА Степан Голяш. Сходи закінчено відспіванням „Не пора, не пора”...

В неділю 7-го березня ц. р. в українській католицькій Катедрі св. о. Миколая після св. Літургії відправили панахиду о. парох Петро Леськів, о. Ярослав Свіщук і о. Петро Глин. Співав хор Катедри св. о. Миколая. В панахидах взяли участь в одностроях з прапорами члени Осередку СУМА ім. М. Павлушкова, комбатантські організації та 8-ий Відділ ООЧСУ.

8-го березня ц. р. на радіогодині ОУВФ продеклямовано монтаж за редакцією Лева Боднара, присвячений 26-ій річниці смерті легендарного Командира УПА.

К. П.

З НОВИХ ВИДАНЬ

ПРО ЛЮДЕЙ З ГАРЯЧИМИ СЕРЦЯМИ

Микола Климишин, В поході до волі, Спомин т. I. Видавництво: Ліга Визволення України і Дослідний Інститут „Студіум”. Серія Політичної Літератури ЛВУ ч. 28. Торонто. 429 стор. Вступне слово Богдана Стебельського.

Епопея Похідних Груп українських націоналістів під прапорами Бандери, яку написав один з її найактивніших учасників і провідників Микола Климишин, виповнює широку, досі як слід незаповнену прогалину в історії українських визвольних змагань в часах Другої світової війни. Підготовлені ще перед вибухом советсько-німецької війни учасники цих груп вирушили, не порозуміваючись з німцями, на Східню Україну, щоб виповнити той вакуум в громадсько-політичному житті, який витворився на тих землях після відступу советської армії. Трьома великими групами, які ділились на щораз менші, вони їхали припадковими автами, кіньми, ішли пішки з наплечниками і націоналістичною літературою, часто випереджаючи лінію фронту, щоб допомогти місцевому населенню організувати самоуправи, поліцію, вияснюючи при цьому стероризованому населенню, що надії на німців марні, що це йдуть не визволителі, а нові окупанти, які хочуть з України зробити нову колонію, а людність її обернути на рабів.

Ось як описує автор Свято Волі в Житомирі, куди першими дісталися учасники Похідної Групи і де пізніше він був арештований гестапівцями.

„Від самого ранку місто було в святковому настрої. Маса населення йдуть і йдуть у напрямі церкви. Ті, що скоріше прийшли, могли ввійти до церкви, решта стояла перед церквою. Священик мав гарний голос, що дуже добре гармонізував з мішаним хором. Зі свого кута, де було так глітно, що й клякнути було неможливо, відчув я велич молитви і Служби Божої.

„Проповідь була коротка, бо священик був надто зворушений. Він говорив про проголошення відновлення самостійної української держави, про нашу загрожену волю, прочитав послання єпископа Луцького Полікарпа, згадав про пастирський лист митрополита А. Шеп-

тицького і візвав народ до праці над відбудовою власної держави, поки час. Кругом себе я завважив дуже багато людей із заплаканими очима... Блакитно-жовті прапори, що замаїли місто, загальна радість і потім невгаваючі співи вночі—це враження, яке я зберіг на все життя...”

Поза окремими випадками, коли німецькі воїни і старшини з Вермахту з симпатією ставилися до членів Похідних Груп, німецька жандармерія і гестапо відразу ж почали гостро їх переслідувати. В тій ситуації потрібна була потрійна конспірація: від німців, від советської агентури, яка чимраз ширше розпаношувалась на окупованих землях, і від своїх же „земляків”, які вислужувались німцям. Життя кожного учасника Похідних Груп буквально висіло на волосині вдень і вночі. І все таки вони йшли і йшли, пробирались окремими групами й поодинокі туди — до Києва, де мав бути проголошений постійний український уряд замість Тимчасового Правління, встановленого у Львові у червні 1941 року на чолі з Ярославом Стецьком.

Свої спомини написав Микола Климишин з максимальною об'єктивністю і великою скромністю, завжди ставлячи себе в тінь подій. Перед читачем переходять десятки визначних діячів ОУН і „сірі рядовики”-герої, що непохитно йшли до своєї цілі, несучи в душах і серцях гарячі слова „Здобудеш Українську Державу або загинеш у боротьбі за неї”. Сотні цих героїв гітлерівці розстріляли й повісили, і прізвища їх здебільше невідомі, бо навіть ті, яким пощастило повернутися зі Сходу, далі продовжували боротьбу у революційному підпіллі і в УПА.

У перших розділах своєї книжки Микола Климишин подає загальний нарис передвоєнної ситуації на західньоукраїнських землях, докладно наслідуює суд у зв'язку з убивством польського міністра Перацького, де головним обвинуваченим був Степан Бандера, і свою участь в тій процесі. Деяко переобтяжує книжку вступна частина із загальновідомими фактами. І ще до слабших її сторінок належать численні повторення, що їх редактор мав би

поскреслювати з користю для цієї незвичайної книжки. Здаючи собі з цього справу сам автор пише, що, обізнаний з історією останніх десятиліть, читач може вступну частину не читати.

Треба подивляти авторову пам'ять, який, не ведучи щоденника, спромігся подати десятки незвичайно цінних і цікавих епізодів зі своєї епопеї, яка кидає нове світло і розкриває ще зовсім мало досліджений розділ в боротьбі українського народу за волю і державність.

Мало, зовсім мало залишилося в живих учасників протипольського революційного підпілля, в'язнів Берези Картузької та інших польських катівень, ще меншому числу пощастило врятуватися з советських тюрем на початку війни, коли їх масово винищували, і лише одиниці з не меншою активністю ведуть нині на еміграції повсякденну громадсько-політичну працю. До цих людей, які десятки разів дивилися в очі смерті, належить і автор книжки „В поході за волю” — Микола Климишин.

В. Давиденко

САМІ СЕБЕ НЕДОЦІНЮЄМО

9-го березня, як і щороку, в Вашингтоні відбулась конференція редакторів інакомовних газет. Українська група була представлена 15 членами. Учасником конференції був представлений спеціальний асистент президента Форда в етнічних справах д-р Мирон Куропась, провідний діяч УНСоюзу, активний громадський діяч, добре відомий представникам чужомовної і американської преси у Вашингтоні. На посаду спеціального асистента президента він був призначений 4 січня ц. р.

Мирон Куропась — син українського імгранта, активного в громадському житті. Народився він у Чикаго в 1923 році, закінчив Льюїоля університет, а в 1955 і 1974 році одержав докторський диплом Чикагського університету.

Д-р М. Куропась — автор книжки „Українці в Америці”, користується великою популярністю серед усіх етнічних груп, з якими має стосунки як співпрацівник президента.

Цікаві спостереження з вашінгтонської конференції подає редактор ню-йоркського „Нового Русского Слова” Андрей Седих в числі з 16 березня.

... З правого боку від мене сидів редактор польської газети, а сусідом зліва був рослий українець, представник одної з найбільших українських організацій в ЗСА. І дуже швидко я виявив, що на нараді краще за всіх представлені були українці, потім поляки, а за ними представники балтійських організацій... А росіяни? Я був один-однісінький представник „Нового Русского Слова”. Де ж були

інші представники російських організацій? Чому до Вашингтону були запрошені керівники Американсько-Польського Конгресу і Американсько-Українського Конгресу, а Конгрес Російських Американців, який існує, якщо не помиляюсь, уже два чи три роки, ніким не був репрезентований? ... І інші російські організації, які існують десятки років, чомусь не беруть участі в етнічному русі”.

Причини російського „абсентеїзму” вияснив редакторові „НРС” голова вашінгтонського Відділу Конгресу Російських Американців Ю. Меср передусім „недостачею молодих і енергійних працівників і відсутністю матеріальних засобів”. Російські республіканські клуби, сказав п. Ю. Меср, існують у Вашингтоні, в Сан Франціско, але все це „тільки на папері, ніякої активності клуби не виявляють. А клуби польські, українські, балтійські надзвичайно активні, їхні лідери тримають постійний контакт з конгресменами етнічного походження. В федеральному бюджеті передбачено 1.800.000 дол. для допомоги культурним починам етнічних груп”.

„Російські американці, — признається редактор „НРС”, — не люблять політики. Припустімо, що у старшого покоління це пояснюється слабким знанням мови, акцентом, пригодною втомою та ін. Але друге покоління, їхні діти, що народилися або вросли в Америці, позакінчували американські університети і коледжі? Багато з них мають магістерські і докторські ступні, займають відповідальні пости в американських фірмах, але російська акція їх не цікавить, і ще менше цікавить політичне життя. А у поляків, українців і балтійців зовсім не так. Етнічна молодь, діти та внуки емігрантів, працюють у політичних клубах, в своїх округах, багато з них проходять у Конгрес...”

Редактор „НРС”, уболіваючи за російську еміграцію за її пасивність і аполітичність, очевидно має рацію, бо аж два-три року тому спромоглася вона бодай „на папері”, не кажучи вже про активні протикомуністичні акції, створити Конгрес Російських Американців. Натомість українську еміграцію він дещо перецінює попри всі її успіхи на зовнішньому і внутрішньому відтинках. Наша „організація організацій” УККА має свої хиби, але вона веде велику роботу. Нашим же „професійним опозиціонерам” цього замало, і вони її постійно обстрілюють з важкої зброї. А дехто з того обстрілу робить собі навіть журналістичну кар'єру.

Оцінка діяльності української еміграції редактором „НРС”, якому годі закинути спеціальні симпатії до „сепаратистів” і „розчленителів Росії”, мала б дати дещо на розум нашим критиканам і „хронічно незадоволеним”.

*****
 * СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ *
 * НА *
 * ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА” *
 *****

МОДЕРНА ЄДИНОНЕДІЛИМСЬКА ДИВЕРСІЯ

(МаСу) Визвольна діяльність української еміграції приносить деякі успіхи. Актуальним прикладом є випущення з комуно-російської неволі проф. Леоніда І. Плюща з родиною. Давніші приклади — Патріярх УКЦ Блаженніший Йосиф І і бл. п. Владика В. Величковський. Всі вони мають національне значення; до них причиняються патріотичні кола всієї еміграції. Кожним таким успіхом радіє вся спільнота, чого доказом є прихильний відгук всієї преси (крім комуністичної).

Правда є голоси, зокрема в Канаді, про те, що політична діяльність еміграції лише погіршує долю протиімперських політв'язнів, але постійні заклики самих Нескорених до еміграції та волелюбних людей всього світу вказують на те, що чим дії еміграції сильніші, тим це більше помагає політв'язням.

Зростом визвольних сил в Україні та інтенсифікацією аналогічних визвольних дій еміграції дуже занепокоєні всі російські єдинонеделіимські кола. Вони ведуть нечувану кампанію проти національно-визвольних рухів, щоб їх розгромити. Для цього вони застосовують тактику звужування уваги з цілих поневоленних націй та імперії на проблемі політв'язнів і фрагментарної справи т. зв. руху спротиву. Ключовим питанням при цьому є представлювання і підкреслювання, хто є ці політв'язні, за що вони терплять і кого вони представляють.

Єдинонеделіимські кола підсувають нам своє пояснення, що українські політв'язні єдино бажать „демократизації” ССРСР і „людських прав”, що їм нібито гарантовані советською конституцією. Теж і число та соціальний характер політв'язнів звужують, подібно як це робили єдинонеделіимські антирежимники в ХІХ столітті, до провідного активу інтелігенції, немов це група людей, що нараховує яких кількості осіб та виключно складається з інтелектуалістів і культурних діячів. На подібній основі формувалася антицарська еліта, яка замінила в імперії зогнилу, здегенеровану монархістичну еліту. Сьогодні йдуть інтенсивні намагання росіян, зокрема яскраво помітні в таких інтелектуалістів як Олександр Солженіцин,

підготувати нову великодержавницьку еліту з новим месіянізмом, яка мала б замінити здегенеровану лєнінську комуністичну еліту.

Так, як в ХІХ столітті, росіяни гарячково працювали над втягненням до протицарської імперської діяльності якнайбільше неросіян „малоросів”, так і сьогодні т. зв. дисиденти інтенсивно ведуть заходи приєднати під свій месіянстичний омофор „старшого брата” якнайбільше неросіян-малоросів з уярмлених націй. Цей плян з погляду єдинонеделіимських шовіністів необхідний, бо коли б всі поневолені нації суцільним фронтом стали проти всіх росіян, тоді з упадком ССРСР мусить неминуче прийти упадок всякого російського імперіалізму.

Постава в площині „за демократизацію” і в „обороні людських прав” дуже вигідна для єдинонеделіимців: в такий спосіб послаблюється і відсувається на задній плян визволення поневоленних націй. Ця постава є росіянам дуже догідною плятформою для наближення до різних кіл неросійських націй, які опановані песимізмом, комплексом національної меншовартости й мінімалістичного підходу до національного визволення. Москалі не мусять визначатися в такий спосіб щодо ліквідації своєї імперії і гарантій суверенного державного існування уярмленим націям. Вони не змушені з такою поставою виступати проти народобивчої русифікації в поневоленних націях, расизму, шовінізму своїх громадян. Ці нові рятівники й захисники імперії підсувають стару, втерту концепцію антирежимности, мовляв, станьмо всі народи спільно на „конструктивний” еволюційний шлях змінювання тотальної держави на „демократичну”, а тоді всім буде з того користь.

Червоною плахтою робиться тоталітаризм, терор, диктатуру, беззаконня, КГБ, режим. Але при цьому ігнорується, замовчується основу всього цього зла, якою є ненаситний, агресивний, експансіоністичний імперіалізм російської нації. Під поняття „демократизації”, „людських прав” та змагу за „конституцію ССРСР” вкладається увесь ідеал волі народів і волі людини, чого власне всі прагнуть. Є лише одне „але”, про яке всі ті лавреати Нобеля, миру й літера-

тури не говорять, а саме, що їхні кличі фальшиві, нездійсненні, обманливі. Демократії ніколи не можна здійснити для уявлених націй в колоніальній імперії, бо демократія це влада, заснована в народі, а така демократія може бути здійснена лише у власній, національній державі. „Людських прав” також ніхто ніколи не здійснив і не здійснить для поневолених націй в імперії. А змаг за здійснення „конституції” ССРСР — це змаг з вітряками, з фата морганою. Бо власне цю конституцію вповні і беззастигнено здійснюють ті, які її встановили. Мовляв, сучасні володарі в Москві „відійшли” від цієї (сталінської) конституції — це блеф єдинонеділимських обманців. ССРСР і його конституція та уряд — це цілість. Іншого уряду на основі сьогоднішньої сталінської конституції і не може бути в сенсі „демократичному”, „людських прав” і „конституційності”.

З позиції цих трьох обманливих кличів іде тактика розкладу зсередини нескорених національно-визвольних сил поневолених народів. Це робиться в такий спосіб, що нібито „демократи” всіх народів ССРСР мають об’єднатися, але на перешкоді такій єдності стоять націоналісти. Тому націоналістів в уявлених народах (це власне роблять і ті, котрі при владі!) треба поборювати, бо вони „шовіністи”, які є колодою на шляху до поступу і визволення (а не ціла народобивча імперія)! Атака на націоналістів іде під плащиком їхньої „реакційності” як фіктивного класового т. зв. буржуазного націоналізму. Тим „буржуазним націоналістам” протиставляється „демократів”. Таким чином послаблюється єдність визвольних рухів і єдність національних еміграцій. Діалектика єдинонеділимців: не імперія реакційна і шовіністична та колоніальна, а ті, які борються проти неї і ставлять на першому місці вигнання москалів-агресорів з поневолених націй. Ця тактика точно лєнінська! Нагло з’являються „добрі”, „порядні”, „поступові” російські „демократи”, які нічим не зобов’язуються знищити свою власну імперію, а за те малороси в ім’я співпраці з ними мусять замовчувати русифікацію, російський расизм і шовінізм, російські злочини супроти численних народів. Атакується визвольні рухи як реакційні, шовіністичні, фашистські, тоталітарні, вже зліквідовані і т. п. Не лєнінізм, сталінізм, царизм є злі — а „донцовщина”, „ук-

раїнські фашисти”, „буржуазні націоналісти”, „мазєпинщина”, УНРівщина. „Демократи” боронять Чернишевського, Герцена, Пушкіна, Толстого, але зі злістю накидаються на д-ра Дмитра Донцова, гетьмана Івана Мазєпу, Гол. Отамана Симона Петлюру, сл. п. Провідника ОУН Степана Бандеру й Голову АБН Ярослава Стецька.

Клич „в обороні людських прав” є знаменитим блахманом для окомилування, бо тоді не потрібно виступати за ліквідацію найжорстокішої в світі тюрми націй. За це приймається оморфор великих волелюбців, борців за права людини. Але як можна завести права для української людини без ліквідації поневолення України Росією? Обман полягає в тому, що мовляв, можна здійснити для українців „людські права” без того, щоб українці мусіли мати в своїх руках суверенну (вповні незалежну від будь-котрих росіян) державну владу над собою. Якщо так, то ця влада мала б залишитися в руках росіян чи т. зв. великодержавників. Але вона є сьогодні в руках росіян. В цій грі слів криється новий (чи старий) обман нової російської еміграції.

З позиції „людських прав” атакується націоналістів за те, що вони начебто проти людських прав, отже — націоналісти, фашисти, тоталітаристи, шовіністи. Російські демократи кращі приятелі українських „демократів”, ніж українські націоналісти. В практиці увага критиків звернена більше на український націоналізм, ніж на російський шовінізм — імперіалізм. Який це неймовірний обман: ще від 40-их років націоналісти творили спільний фронт уявлених націй, що розвинувся в Антибольшевицький Блок Народів. Аж тут з’являються нагло російські „демократи”, які деклярують себе визволителями та волелюбцями і, замість визнати єдиноправильною концепцію АБН „Воля народам — воля людині!”, вони ведуть наступ на кола АБН і заходяться творити різні комітети „демократів” і оборонців „людських прав” в ССРСР на єдинонеділимській базі, так, наче всі уявлені нації вже навіки створили з росіянами єдину-неподільну спільну державу, в якій лише бракує „демократизації” і „людських прав”. Чи це не наступ на визвольні націоналізми?

І врешті, різні „демократи” заявляють, що

„КРЕМЛІВСЬКІ ПРАВИТЕЛІ БОЯТЬСЯ”

В числі 6-му „АВН-Кореспонденс” присвяченому Конференціям АБН і Європейської Ради Свободи (ЕРС), що відбулися в Мюнхені 14-16 листопада м.р., взяли участь автори з Туреччини, Америки, Швеції, Національного Китаю, України, Данії, Бразилії. Переважно це доповіді, виголошені на тих конференціях.

Значну частину матеріялу присвячено в цьому числі ситуації в поневолених Москвою країнах, зокрема в Україні, і документації, одержаної „з того боку”. Нижче передруковуємо в скороченні реферат шведського делегата на кон-

ференції Вертіля Гегмана під наведеним угорі заголовком. Ред.

...Я не сумніваюсь, що ці Конференції успішно і в деталях покривають політично-ідеологічні аспекти результатів Конференції в справах безпеки і співпраці в Гельсінках, кінцевим актом якої були фарса і трагедія. Адже треба було 600 учасників з 35 країн, щоб протягом двох років виготовити Заключний Акт Гельсінкської конференції з 30.000 слів. Це — не мировий договір, бо він не має юридичної сили. Чого ж досягнуто? Чи будь-що змінилось? Чи людина поза залізною заслоною чогось добила в своїх правах? Я думаю, ми всі погодимося з тим, що не сталося нічого нового, крім закріплення за Москвою „статус кво”.

вони змагають на основі конституції ССРСР. Вони твердять, що всякі революційні підпільні рухи знищені і недоцільні... Лише нібито легальним шляхом можна мати успіхи. Чи це не є ширення зневіри у визвольну боротьбу? І що властиво значить конституційний шлях? Це діяльність під повним наглядом КГБ та КПСС. Які вигляди має легалізм у тоталітарній, деспотичній, терористичній державі? Оборона конституції ССРСР означає оборону „єдинонеділимої” імперії, створеної російськими багнетами. Це ілюзія для уярмлених народів, якою хочуть російські месіянисти дурити, що всім буде краще, коли „справжні демократи” й оборонці „людських прав” прийдуть до влади в ССРСР.

Але ми переконані, що шляхом „советської конституції” йдуть або безмежно наївні ілюзіоністи, або це тактичний маневр єдинонеділмців, щоб конституційними фікціями дурити волелюбні кола уярмлених націй, або маргінесове явище в большевицькому русі, що репрезентує лівий („перфектні комуністи”) або правий (націонал-комуністи) ухили, які періодично появляються з огляду на зміни в імперській політиці, до якої певні групи не вспівають пристосуватися, чи складаються з абстрактних утопістів, які під гіпнозою ленінської пропаганди якось „вискочили з рампців”.

Українська еміграція як і Нескорені в Краю стоять в обличчі наступу найбільш рафінованого ідейного обману російських імперіялістів. Але віримо, що 1976 рік це не 1917 рік. Об’єднавшись сильніше довкола своїх національних самобутніх ідей, українство дасть рішучу відсіч імперській диверсії.

Дозвольте навести декілька прикладів. На початку серпня цього року советський мистець Борис Мукмешін був засуджений на п’ять років концтабору і два роки заслання за те, що продавав свої образи туристам... Його дійсний злочин, твердять його друзі, полягав у тому, що він малював „політичного характеру” картини, мав у себе примірник „Архіпелагу Гулаг” Солженіцина і плянував одружитися з американкою.

На початку цього року советський інженер утік до Швеції. Він знайшов працю як металюрг. Його родина залишилася в Москві. Його дружина, дитина і старенька мати звернулися з проханням до урядових чинників видати їм візу на виїзд. Їм у цьому відмовлено на тій основі, що дружина цього інженера працювала в проєкті „Аполло-Союз” і може передати шведам військово-індустріальні секрети. Інженер заявив, що коли його родина не одержить візи, він повіситься навпроти советської амбасаді в Стокгольмі. Він вирішив це зробити 7 листопада — в день „жовтневої революції”. В Москві трохи поступилися і заявили, що справу видачі візи обговорять протягом двох місяців. Кінець-кінцем візу видали. Чи не є це приклад крайньої нелюдності? Це свідчить з одного боку про те, що для Москви Гельсінкський Заключний Акт нічого не вартий клопоту паперу, а з другого — що Москва боїться негативної громадської opinii.

Але що ми можемо зробити і що ми робимо в Швеції?

Кілька тижнів тому 52-річний швед писав до мене: „Усе моє життя я цікавився Україною. Я маю список праць, написаних про Україну по-шведськи. Будьте ласкаві, надрукуйте їх! Про Україну занадто мало книжок видано в Швеції.

В жовтні данський колишній комуніст писав до мене: „Я був активним членом Данської Комуністичної Партії протягом 15 років. Два роки тому я виступив з партії і відтоді інформую моїх колишніх „товаришів” про комуністичні злочини і терор. Я хочу змити з себе чорну пляму, яка обліпила мене протягом тих років ганьбою. Прошу використайте мене, якщо я можу бути для вас корисний”.

Що можна сказати про цю людину? Чи не варта вона тисяч сторінок антикомуністичної літератури?

Дозвольте ще мені сказати про акції Балтійського комітету в Швеції проти Європейської Конференції в Справі Безпеки і Співпраці. Ще в квітні 1973 року цей Комітет видав спеціальну удокументовану книжку "The Baltic States 1940 - 1972". Це — збірка документів, фактів та інформацій для учасників конференції і для молодого покоління наших політиків. "Memorandum by the Baltic organization" поширювано в Гельсінках. Зорганізовано дві пресові конференції в Стокгольмі і в Гельсінках.

Друга фаза діяльності цього Комітету покриває цілу Європу і інші континенти активною інформаційною кампанією.

В листопаді м.р. в Стокгольмі влаштоване було велике віче для реактивізації Шведської Ради Свободи, наступниці Червненого Комітету, який протестував проти відвідин Хрущова і Косигіна до Швеції. Комітет Людських Прав має розпочати свою працю спільно з Європейською Конференцією Людських Прав і Самовизначення і Міжнародним Комітетом Оборони Людських Прав в СРСР...

Проблема неросійських національностей, яка на рік, була головною причиною для Брежнєва поїхати до Гельсінки і затягнути туди європейських лідерів. Контролю над республіками СРСР ніколи не було легально узаконено і кремлівські правителі були певні, що в Гельсінках узаконять їх право тримати в своїх руках ті національності. Тепер Москва сподівається, що ніяка допомога від Заходу їй не загрожує.

сінках узаконять їх право тримати в своїх руках ті національності. Тепер Москва сподівається, що ніяка допомога від Заходу їй не загрожує.

ТЕ, ЩО НЕ СПОДОБАЛОСЬ МОСКОВСЬКИМ СУДДЯМ

Письменник Андрій Синявський, російський дисидент, який за свої вислани на Захід твори відсидів у концтаборі сім років, після чого був висланий поза межі Советського Союзу, в своїй книжці „Думки розполохом”, так пише про російське пияцтво:

„Пияцтво — наш корінний національний порок і більше — наша ідея-фікс. Не з нужди і не з горя п'є російський народ, а з відвічної потреби у чудесному і надзвичайному, п'є, якщо завгодно, містично, намагаючись вивести душу із земної рівноваги і повернути її в блаженний безтілесний стан. Горілка — біла магія російського мужика.

У сполученні із злодійкуватістю (відсутність твердої віри в реально-предметні зв'язки) пияцтво надає нам босяцької розв'язности і ставить серед інших народів у підозріле положення люмпена. Як тільки „вікові підвалини”, станова ієрархія завалились і замінились аморфною рівністю, ця природа російської людини виперла назовні. Ми тепер — усі блатні* (хто з нас не відчуває у своїй душі і долі щось шахрайське?). Це дає нам незаперечні переваги супроти Заходу і водночас накладає на життя і прагнення нації тавро непостійности, легковажної безвідповідальности. Ми здатні прибрати до своєї кишені Європу або закинути в неї цікаву ересь, але створити культуру ми просто неспроможні. Від нас, як від злодія, як від п'яниці, можна сподіватися чого завгодно. Нас легко до чогось змусити, управляти адміністративними заходами (п'яний — інертний, не здібний до самоуправління, тягнеться, куди тягнуть). І одночасно як тяжко впоратися з цим хитким народом, як тяжко з ним приходиться нашим адміністраторам!...”

На московському суді над Андрієм Синявським цей уривок з його книжки викликав особливе обурення в його суддів.

*) Блатний у тюремному жаргоні „злодій” — Ред.

ПРИХОВАНІ ЗНАЧЕННЯ СЛІВ

Д-р Сміт — професор Терапевтичного інституту в Сан Рафаелі в Каліфорнії. У своїй недавно виданій книжці "Hidden Meanings" (Приховані значення) пише, що „ви можете догадуватися, що людина хоче вам сказати, коли вона уживає унікальних слів”. Ось декілька прикладів з книжки д-ра Сміта:

Слова, пише він, часто приховують думки і почуття в такій мірі, що ви, сприймаючи їх буквально,

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ЩЕ „ПРО РОЗБИТТЯ КОМУНІЗМУ, НАІВНІСТЬ І ПРОТОПТАНІ ШЛЯХИ”

Під таким заголовком появилася стаття В. Гут-Кульчицького у „Віснику ООЧСУ” за грудень 1975 року. В ній він проаналізував думки 5-ох авторів (французенка, два українці та два американці), висловлені у їхніх статтях на поширювання комунізму у світі, і ставить собі ряд запитів. Він каже: „І тепер насовуються питання: чи поневолені народи визволяться, як „вільний світ” буде знищений? Чи не є доля поневолених народів, отже й України, зв'язана з долею „вільного світу”? Чи поширювання комунізму, без огляду на те, чи там є тільки „двоподіл” чи аж „фрагментаризація”, не поменшує стан посідання „вільного світу” і тим самим послаблює його? Чи для „вільного світу” робить різницю те, що Камбоджа тяжить до Пекіну, а Португалія до Москви, коли і в одному й другому випадку загрожується мореплавання „вільного світу”?”

Оставляючи розцінку статті В. Гут-Кульчицького комусь із наших журналістів компетентних у цій ділянці (тут аж напромується питання авторів: а що цей „вільний світ”, з долею якого він так тісно пов'язує долю поневолених народів, зробив досі для визволення цих же народів?), мені хочеться тільки спростувати, чи докинути кілька зауваг

не можете зрозуміти, що вам кажуть. У багатьох розмовах між чоловіком і жінкою, батьками і дітьми, близькими друзями часто уживається „прихованих слів”.

„Це залежить” — уживається інколи замість „ні” для того, щоб злагіднити форму вислову, комусь у чомусь відмовити.

„Це ми ще побачимо” — часто також уживається, особливо в розмові батьків з дітьми, на означення слова „ні”.

„Це цікаво!” — означає часто цілком протилежне: бажання змінити тему розмови або взагалі припинити розмову.

„Я ніколи вам не брешу” — якщо ви так говорите, то ви вже готові сказати неправду.

„Це не має значення” — часто заступає признання, що ви в чомусь помилились, але не хочете в цьому признатись.

„Кажі мені правду” — ви в дійсності не довіряєте даній особі і сподіваєтесь, що вона вам скаже неправду. Це — приклад нещирости.

„Я знаю, як ви себе почуваете” — цим ви хочете виявити свою симпатію до даної особи, запобігаючи її признанню, як вона себе справді почувася.

„Не турбуйтесь. Все буде гаразд” — цими словами ви хочете, щоб дана особа перестала нарікати на свої проблеми, бо ви в її справі нічого не можете зарадити.

до його полеміки з одним автором, якій присвячено чи не найбільше місця і уваги. Йдеться про статтю „Відомого політичного діяча і журналіста” „Фрагментаризація комунізму і практичні висновки”, надруковану в одному українському щоденнику” (мова тут про статтю бл. п. д-ра М. Сосновського, що появилася у „Свободі” ч. 95, 17-го травня 1975 — примітка моя, О. С.). Автор наводить кілька цитат зі статті М. Сосновського про те, що „південнов'єстнамські комуністи „балаксують” між Москвою і Пекіном”, і що „т. зв. світовий комунізм із своїм щораз далшим поширенням набирає специфічних відтінків і тенденцій, які не тільки не вміщуються у майже класичний двоподіл Москва-Пекін, а пробивають собі нові шляхи і шукають власних форм себевияву”.

Зацитувавши ці думки М. Сосновського, автор пише: „Та далі він (М. С. — примітка моя, О. С.) ще вказує й на те, що в країнах Індокитаю не було ані советських, ані китайських військ, перемогу здобули місцеві комуністи, маючи тільки „допомогу технічним і військовим вирядом” від СРСР і Китаю, а це вже уподібнило їх до Югославії, а не до сателітів. Приймемо, що автор тут має слушність і перейдімо до його заключного твердження, що є його „практичним висновком”. „На нашу думку, — кінчає він свою статтю, — фрагментаризація комунізму у різні відміни „націонал-комунізму” чи навіть „демократичного націоналізму” (!? — ВГК) значно полегшує визвольну боротьбу поневолених Москвою народів і гарантує їм перемогу”.

Читаю і очам не віриться, коли це М. Сосновський говорив про фрагментаризацію комунізму у... „демократичний націоналізм”? Звіряю цитату зі статтею у „Свободі” і бачу чорним на білому, що мова не про „демократичний націоналізм”, а про „недемократичний націоналізм”.

Важко повірити в те, щоб серйозний автор типу В. Гут-Кульчицького зумисне перекручував цитати (та й ще до того померлого, що вже не може нічого спростувати чи себе „оборонити”). Мабуть, багато легше вияснити такі неточності тим, що в нас інколи серйозні автори несерйозно користуються матеріялами, до яких забирають становище, не прочитавши їх навіть як слід та й не продумавши, в якому контексті та з якими замірами і ціллю були вони написані. В протилежному бо разі Гут-Кульчицький мусів би ще й згадати, що термін „недемократичний націоналізм” М. С. запозичив у Мілована Джіласа з його публікації „Частини життя”.

Ця цитата у статті М. Сосновського звучить так: „Мілован Джілас, який за своїми переконаннями тепер близький соціал-демократії, пише, що „комунізм є ідеологією, тобто суцільно замкнутою доктриною. Неможливо є усунути одну опору, щоб не зрушити інших стовпів і всієї структури... Ми є свідками народження специфічного роду плюралізму: плюралізму нетолерантних, недемократичних націоналізмів” (підкреслення моє — О. С.).

Та й ще треба б додати, що ніде у своїй статті

М. Сосновський не пропагує поширення комунізму в світі. Він тільки стверджує факт, що в тих країнах, де комунізм нещодавно заіснував, він виявив себе у нових власних формах, які йдуть врозріз із Москвою і з Пекіном, та що така фрагментаризація, на його думку, значно послаблює комунізм, а тим самим полегшує визвольну боротьбу поневолених Москвою народів.

О. Сосновська

ВІДПОВІДЬ В. ГУТА-КУЛЬЧИЦЬКОГО

Признаюсь. Согрішив. Не добачив частки „не“. Воно дійсно повинно бути „недемократичний націоналізм“. На цьому місці сердечно дякую авторці листа за звернення уваги на помилку, і одночасно запевняю, що то не було „зумисне перекручення“, бо стаття була написана і вислана до редакції тоді, коли св. п. д-р М. Сосновський ще жив і міг себе „оборонити“. У моїй статті є багато доказів на те, що вона була написана не наприкінці, але таки на початку 1975 р.

Зрештою, уважний читач моєї статті повинен би бачити, що на „зумисне перекручення“ не було у мене жадної причини, бо мої розходження із св. п. д-ром М. Сосновським відносилися не до назви, а до оцінки явища, яку то (оцінку) авторка листа подала у сконденсованій формі в кінці листа.

Також у своїй статті я не говорив, навіть не сугерував, що с. п. д-р М. Сосновський „пропагує поширення комунізму в світі“. Я тільки не погоджувався з його „ствердженням факту фрагментаризації“ та його „думкою“, що та фрагментаризація „значно послаблює комунізм, а тим самим полегшує визвольну боротьбу“. Я солідаризувався з протилежною думкою, висловленою автором статті „Троцькізм і стежка у нікуди“ та французженкою Лабін.

Щождо питань моїх і пані О. Сосновської відносно „вільного світу“, то тут уже заходить різниця спрямування: мої питання спрямовані до розуму, пані О. Сосновської, мені здається, до почувань, тобто, так би мовити, інша довжина хвиль. Якщо б питання пані О. Сосновської було на тих же хвилях, що й мої, то я б відповів, що „вільний світ“ відчинив для нас, ДП, вітки поневолених народів, свої порти, як ми були „гнані і голодні“, він дав нам нагоду бути вільними людьми, він дав нам змогу вільно продовжувати й розвивати нашу культуру, нашу віру, наше політичне життя, він дав нам змогу у себе творити базу, щоб організувати допомогу для визволення. Та я відчуваю, що не такої відповіді чекала від мене шановна авторка листа.

З ПРИГАСЛИХ СПОМИНІВ

КРЕНДЯНІ ХРЕСТИ

Березень 1919 року. Над Львовом клубляться хмари попелясті і чорні: сніг заповідав. Його доволі на дахах кам'яниць, на вулицях, у парках на віттях дерев. І на Цитаделі теж. Пощерблені від гарматних поцілів форти вкриті грубою поволокою сні-

гу, а стежки протоптані тут і там — вояцькою ходою.

Нещодавно лунав тут бій, — українська залога Цитаделі відбивала наступи поляків. Вони бігли на гору Цитаделі із сусідніх вулиць узбіччями гори і тут розповзались між ровами, корчами й деревами. Вони кричали, стріляли з крісів, скоростріль, метали ручні гранати і — замовкали від поцілів українських оборонців.

Тепер на Цитаделі тиша. Вже не чути бою. Лише із-за міста, здалека гогоче відгомін пострілів української артилерії, що обстрілює міські, військові об'єкти. У місті тільки часом розлягається розрив українських стрілен — і гомін польської артилерії.

Проте, на Цитаделі тихо й понуро, і лише часом засвище вітер і стрясе з галуззя дерев кетяги снігу. Це — ранок, годі вгадати як рано. На площі вправ, перед фортами, від горба вулиці Пелчинської — помітний рух. Кілька постатей у вояцьких шапках та цивільних плащах вкопують у замерзлу землю дерев'яні стовпи.

За хвилию в напрямі до стовпів ідуть люди. На самому переді визирає з ковніра плаща голова, оточена рудим волоссям, очі прижмурені, мов у півсні. На голові військове чачо, з чотирикутним дном, на ковнірі плаща — відзнаки польського старшини. За ним обабіч волочить ноги кілька юнаків. Їх руки зв'язані позаду, на їхніх обличчях синці, застигла кров — знаки побоїв. А коли вони у своєму поході до стовпів тратять силу й падають на коліна, сторожі їх підривають, ніби чуйні собаки здобич, і волочать вперед, підштовхуючи кольбами крісів.

Ці юнаки — українські діти — вояки, яких поляки захопили на передмістях Львова. Їм закинули шпіонаж в користь українців, засудили на розстріл і тепер спішать виконати присуд.

Похід наблизився до стовпів, однак в'язнів прив'язано до стовпів не передом, а плечима, і руки їх зігнено докрути стовпа у зашморгах дроту. Чи може ті, що будуть стріляти, не мають відваги глянути юнакам у вічі?

Екзекуційний відділ уставивсь, дожидаючи команди. Польський старшина приступив до юнаків, прив'язаних до стовпів, наглим помахом руки вдобув з кишени крейду і накреслив нею на плечах одягу кожного юнака хрест. Для чого? Чи може для того, щоб стрільці влучили цільно засуджених у плечі, де одна лінія хреста йде по лінії серця? А може для того, щоб приглушити свою совість.

Розляглась команда, впала сальва. З недокінченим окликом „Слава Україні“ тіла юнаків Фолиса і Саламоновича зісунулись униз. Покреслений крейдою на їх плечах знак хреста почервонів від крові.

Польський старшина зняв з голови своє чачо, придержав його лівою рукою, а правою став на ній чистити сукняним плащем відзнаку чача, — бляшаного вірла, що хижко роззявив свого дзьоба.

Над Цитаделю кружляли темною хмарою ворони, що гніздилися на сусідніх деревах, а збуджені гуком крісової сальви, зірвались із своїх гнізд і з криком літали над фортами, площею вправ і дерев'яними стовпами, звідки відв'язано тіла українців. Їх покладено у домовини із простих дощок, які відвезено із Цитаделі, щоб крадькома похоронити. Щоб українці не дізнались, де їх могила, і щоб пам'ять про них пропала, як пропадає зів'яле листя на розстайних дорогах розгублене від вихорів і бур.

Яр. Гриневич

ПАМ'ЯТНИК БОГДАНОВІ ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ

Пам'ятник Богданові Хмельницькому на Софійському майдані в Києві, що так багато промовляє серцям українських патріотів і що його репродукується в наших шкільних підручниках — зовсім на це не заслуговує.

Ось що читаємо про цей пам'ятник в книжці-путівцеві „Київ”, що вийшла за редакцією визначного знавця столиці України Федора Ернста 1930 року, коли ще советська цензура часом пропускала книжки „непевного” характеру:

„Монумент на пам'ять гетьмана Богдана Хмельницького, що на чолі козацького та селянського повстання звільнив Україну від польської влади — пише Ф. Ернст, — рішено поставити ще в 1840-50-их роках у зв'язку з ростом російського націоналізму, який вбачав у вождеві козацької революції одного з будівників „единой, неделимой Росії”.

До здійснення цієї ідеї приступили допіру в 1860-их роках. З доручення київського комітету, на чолі якого став відомий реакціонер М. Юзефович, художник М. О. Мікешін склав проєкт пам'ятника, за яким монумент мав являти собою скелю з кінною постаттю Богдана, що гетьманською булавою показує на Москву(!). Кінь топче ногами постаті польського пана, єзуїта і єврея. На чільному боці монументу повинні були стояти постаті „великоруса, малоруса і білоруса”, перед ними — постать сліпого кобзаря з бандурою в руках. Нижня частина п'єдесталу мала бути прикрашена барельєфами з виображенням бою під Збарожем, ради у Переяславі та зустрічі Богдана в Києві на майдані перед Софійським собором.

Цей проєкт „височайше” затверджено 1869 року, але після завваження київського генерал-губернатора про незручність виображати поляків та євреїв під копитами Богданового коня („названные национальности, хотя и попраны, но еще существуют”), ухвалено всі постаті з п'єдесталу прибрати.

Через офіційний та русифікаторський характер монументу широкі громадські кола не співчували будові, і вона тягнулась довго. Постаць Богдана на коні вилито в Петербурзі тільки року 1879, і після того перевезено до Києва. Через відсутність коштів постаць тимчасово приміщено у дворі Старокиївського поліцейного району, і її помалу завалили ку-

пами сміття. Тільки 1886 року почали будувати п'єдесталю у вигляді скелі-кургану з граніту, що його офірувала управа київської фортеці(!).

Проект і виконання п'єдесталу належать архітектів В. М. Ніколаєву. Відкриття цього монументу пристосовано до святкування 900-ліття християнства у Києві (в липні 1888 року).

Постаць на коні виконана вдало (хоча й під певним впливом монументу Петра I у Ленінграді); посередині великого майдану вона справляє ефектне враження. Подобиці зовнішності й одягу були виконані за вказівками проф. В. Б. Антоновича.

Досить незграбний п'єдесталю мав до недавнього часу написи: „Богдану Хмельницькому единая, неделимая Россия”, „1654-1888”. Перший напис знищено ще 1919 року. З 1924 року ці написи замінені простим: „Богдан Хмельницький — 1888”.

Українська Радянська Енциклопедія (УРЕ) в душі „соцреалізму” про побудову пам'ятника Б. Хмельницького пише коротко: „На добровільно зібрані передовою громадськістю кошти було відкрито 1888 р. в Києві пам'ятник Хмельницького роботи скульптора М. Й. Микешина”. Тут же подано на цілу сторінку фотографію пам'ятника.

ВАШІ ОЧІ — ІНСТРУМЕНТ КОМУНІКАЦІЙ І ВПЛИВУ НА ІНШИХ ЛЮДЕЙ

Автор бестселера „Мова очей” Джуліус Фест пише в своїй книжці, як ви можете використовувати ваші очі, щоб викликати до себе симпатію і впливати на інших людей.

„Очі — первісний контакт поміж людьми і мають переважливе значення, якщо ви хочете з кимось встановити добрі відносини. Але ваш успіх залежить передусім від того, як довго ви підтримуєте очний контакт. Якщо ваш погляд триває більше як декілька секунд, він може збентежити вашого співрозмовця.

Коли ви знайомитеся з кимнебудь, — пише Джуліус Фест, — і хочете справити на цю особу симпатичне враження, дивіться на неї прямим і відвертим поглядом.

Під час розмови час від часу порушуйте зоровий контакт, не приглядаючись пильно в обличчя співрозмовника. Цим ви розвинете так званий „зоровий ритм”. Якщо ви неухважно водите очима по кімнаті або по стелі, ви цим порушуєте „зоровий контакт” зі своїм компаньйоном.

Якщо ви хочете нав'язати дружні відносини з кимось в установі, можете вислати до тієї особи „телеграму” своїми очима, дивлячись на неї трохи довше і приязно усміхаючись.

Виступаючи з доповіддю, ви можете вплинути на цілу аудиторію і переконати її в своїх ідеях, нав'язуючи „зоровий контакт” з одною або двома особами з-поміж присутніх на залі. Затримуйте на них свій погляд, а тоді звертайтеся до всієї аудиторії.

Вітаючись на вулиці із знайомим, усміхайтесь до

нього очима. Тоді навколо ваших очей творитимуться малі зморшки, які викликати будуть враження півусмішки.

Зоровий контакт і уміння слухати вашого співрозмовника завжди ідуть поруч. Якщо ви утримуєте зоровий контакт, ви слухаєте уважніше і тим самим нав'язуєте тіснішу комунікацію.

ІЗРАЇЛЬ МАЄ АТОМОВІ БОМБИ

Протягом останніх років кружляли по світі чутки, що Ізраїль уже має свої власні атомові бомби. Ізраїльський уряд рішуче це заперечував. Проте, американські експерти заявляють, а СіАйЕй це потверджує, що в посіданні Ізраїлю є вже від 10 до 20 атомових бомб, „готових до вжитку“. Редакція „Тайму“ має в своєму розпорядженні дані, що ізраїльський нуклеарний арсенал становить лише 13 бомб, які можуть бути скинуті на ворога з спеціально пристосованих для цього літаків. „Кфір“ і „Фантом“ або випущені з ракет „Джеріхо“. Ця зброя своєю нищівною силою дорівнює бомбам, скинутим на Гірошіму і Нагасакі.

Таким чином Ізраїль є вже членом „атомового клубу“, до якого належать передусім ЗСА і СССР, кількість мегатонн яких важко обрахувати. Франція і Британія мають по кількисот атомових „головок“; Індія і Китай стоять приблизно на рівні Ізраїлю.

Атомові бомби посліхом почали збирати в Ізраїлі у засекреченому підземному тунелі на початку жовтневої війни 1973 року, коли єгиптяни відбили перші атаки ізраїльців вздовж Суецького каналу і ізраїльські війська почали відступати на Голанських висотах в Сирії. 8-го жовтня ізраїльський міністер оборони Моше Даян попередив прем'єра Голду Меїр, що Ізраїль готов програти війну. Голда Меїр дала Даянові дозвіл ужити атомової бомби. Тим часом щастя обернулося лицем до Ізраїлю і 13 бомб відвезено до захищеного в пустелі арсеналу.

З допомогою космічних сателітів Москва довдалась про існування в Ізраїлі атомової зброї і 13 жовтня росіяни спішно вислали до Єгипту з Миколаєва через морську базу в Одесі певну кількість атомових „головок“.

Американці довідались про існування атомової зброї в Ізраїлі з поміччю розвідчих літаків, хоч офіційно Пентагон це заперечував.

„Батьком“ ізраїльської атомової бомби є Хаїм Вайцман, перший президент Ізраїлю і світової слави хемік. Ізраїльські експерти почали продукувати ураній з фосфату в пустелі Негев і розвинули високу техніку продукування „важкої води“. В 1953 р. Ізраїль взаїмну за розкриття цих секретів був допущений до студіювання французької нуклеарної програми і до участі у випробуванні атомової бомби в пустелі Сагарі. Чотири роки пізніше Франція обладнала в Ізраїлі його перший атомовий реактор. Пізніше Франція допомогла Ізраїлеві спроектувати

атомовий центр, який названо „текстильною фабрикою“.

Тепер ізраїльські техніки звертають всю свою увагу на розвиток нових методів для скорочення часу на продукцію атомових бомб.

Усім літакам гостро заборонено перелітати над територією, де розміщені атомові фабрики. В 1973 році лівійський пасажирський літак помилково опинився над цією територією і з мотивів безпеки був зістрелений, при чому згинувло зі 113 пасажирів 108.

З НОВИХ ВИДАНЬ

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ І. БОДНАРЧУКА

Завдяки державній дотації канадського уряду Іван Боднарчук мав можливість старанно опрацювати нові читанки для 2-ої, 3-ої і 4-ої клас та збірник диктантів і вправ. Підручники друковані з маркою КВОР й рекомендовані Комісією підручників при Крайовому Центрі Українських Шкільних Рад у Канаді.

Годі вийти з дива, як це все могло статися!

В окупованій Україні не лише заборонено українську літеру „г“, а й наказано повикидати з підручників української мови притаманний українській мові кличний відмінок іменників. По-російськи, наприклад, буде: „Степан, будь внимательным!“, а по-українськи: „Степане, будь уважним!“

Не можна зрозуміти, чому автор читанок, виданих у Канаді, мав виконувати, та ще й за державні гроші, московський „указ“ — і викинув із читанок кличний відмінок? Чому українські діти в Канаді мають... російщитись?

У передмові до однієї з читанок п. І. Боднарчук пише, що наслідок методу підручників проф. Марії Дейко з Австралії (авторки таких відомих читанок із словниками, як „Рідний Край“, „Волошки“, „Про що тирса шелестіла“ та ін.). Але наслідкування йому не вдалося, бо у тих читанках в-ва „Рідна мова“ українська дитина на еміграції знайде матеріали і про Січневі роковини, і про УПА, і про таких провідників української нації, як С. Петлюра, Є. Коновалець, Т. Чупринка-Шухевич, С. Бандера, включно з їх портретами; знайде багато текстів з життя українських дітей поза Україною і, врешті, сл. п. Марія Дейко подає школярам 7 відмінків іменників, включно із кличним.

Крайовий Центр Українських Шкільних Рад у Канаді мав би ще раз уважно переглянути підручники п. І. Боднарчука, але перед тим — відкликати свою рекомендацію.

(К-о)

ЯК ПРИГOTOВЛЯЛИСЬ В СССР ДО ЗУСТРІЧІ АНЗЕНГАВЕРА І НІКСОНА

Приготовляючись до першої візити американського президента у 1959 році в СССР, Нікіта Хрущов наказав побудувати поблизу Іркутська в централь-

ному Сибіру спеціальний майдан для гольфу — улюбленої гри Айзенгавера, якої в Советському Союзі не знають. Крім того на околиці Іркутська для американського президента побудовано спеціальну резиденцію. Про це пише в своїй недавно надрукованій книжці „Росія, нарід і сила” кореспондент „Вашінгтон Повст” Роберт Кайзер.

„Росіяни, пише Кайзер, буквально поставили Іркутськ догори ногами, малюючи закурені стіни домів, очищаючи від довголітнього бруду вулиці і площі міста. На одній з центральних вулиць поставлено навіть новий готель, а по крамницях появилися товари, яких уже давно не бачили мешканці Іркутська.

Але все це зникло і всі будови були припинені, коли Айзенгавер був змушений скасувати свою подорож після того, як американський розвідчий літак „U-2” був зістрілений над територією Росії, спричинивши „замороження” відносин між Америкою і ССРСР.

Подібну підготовку до зустрічі американського президента Ніксона і його дружини переведено в 1972 році перед їх візитою.

Цікавим епізодом були відвідини дружиною Ніксона, Пет, так званого „ГУМ-у”, найбільшої універсальної крамниці в Москві. „ГУМ” звичайно з ранку до вечора переповнений покупцями, переважно жінками. І от перед відвідинами Пет двері „ГУМ”у зачинено, а перед тим усіх покупців з нього видворено. В крамниці залишено кілька десятків „покупців” виразно кагебівського типу. На полицях появилися численні продукти, що їх москвичі ніколи не бачили. Це мало створити у Пет враження, що московські крамниці нічим не відрізняються від американських. „ГУМ” справив на Ніксонову дружину дуже приємне враження.

27 МІЛґАРДІВ ДОЛґРІВ ДОПОМОГИ — НА МАРНЕ?

Генесальний Обліковий Офіс (GAO), який має контролювати державні витрати, після 21 року досліджень прийшов до висновку, що 27 мільярдів доларів допомоги харчами і грїшми щедро „перепомшований” для недорозвинених країн, досягли цілком протилежного ефекту: ця допомога затримує розвиток тих країн замість його прискішувати. І це навіть спричиняє недостачу харчів у цілому світі.

Група з 15 інвестигаторів стверджує, що в усіх перевірених країнах американська допомога дозволяє урядам тих країн скорочувати свої харчові програми, покладаючи надії на Америку.

В багатьох країнах внаслідок американської допомоги ціни на харчі стоять так низько, що фермерам не оплачується засівати свої поля.

В Перу уряд ігнорує 100-відсоткову підвищтку цін на штучні добрива та засоби для боротьби з сільськогосподарськими шкідниками і тримає ціни на картоплю на найнижчому рівні. Внаслідок цього щораз більше бракує картоплі, бо селяни відмовля-

ються її садити, а на чорному ринку картопля коштує в три рази більше супроти контрольованих цін.

В Кенії фермери відмовляються вкладати гроші в штучні добрива та модерне сільськогосподарське знаряддя, бо уряд контролює рільничі продукти на такому низькому рівні, що фермери стають в обличчі банкрутства.

В Індії уряд забороняє надвишок продуктів з одного району перевозити до району, де бракує продуктів, внаслідок чого продукти пеуються, тоді як в неврожайних районах люди гинуть з голоду. Тим часом індійський уряд чекає на допомогу з Америки.

Однак, це було б помилково думати, що 27 мільярдів доларів змарновані, бо що має робити найбагатша в світі держава, коли населення багатьох країн голодує. Але, даючи тим країнам допомогу, рівночасно треба забезпечувати їх „милицими”, на які вони могли б спиратися. Левіс Гвілк, консультант Міжнародного Комітету Відносин при Палаті Представників, заявив: „Ми мусимо усвідомити, що безмежні харчові дарунки шкодять країні”. Сенатор Губерт Е. Гомфрі до цього додає: „Ми повинні довести до свідомости урядів голодуючих країн шореткий економічний факт, що вони мусять робити все можливе, щоб продукувати подостатку свої власні харчі.

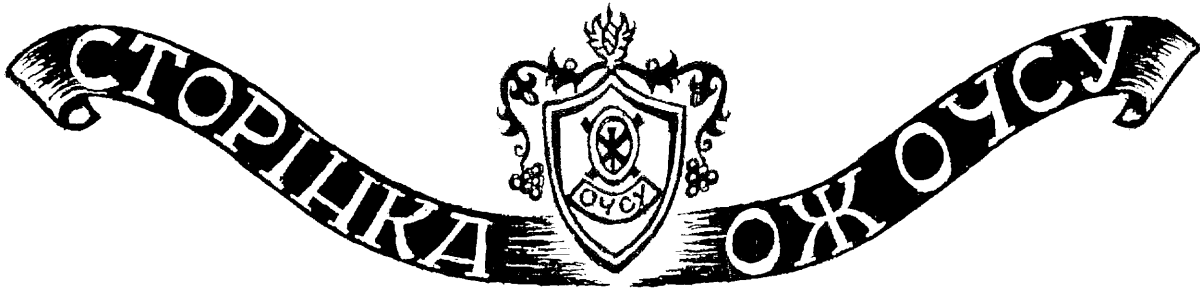
СОВЕТСЬКА ЦЕНзуРА

Офіційно цензури в Советському Союзі ніби не існує. Її заступає т. зв. Головне Управління в справах літератури (Головліт) і „самоцензура” редакторів журналів і газет, які за друкований матеріал відповідають перед партійними чинниками і КГБ. Про „неіснуючу” цензуру цікаво розповідає у своїй книжці кореспондент „Ню Йорк Таймзу” в ССРСР Генрік Сміт у своїй книжці „Росіяни”.

Г. Смітові пощастило дістати неповний список заборон, які зобов'язують в ССРСР усі редакції газет і журналів. Отже, лише з перепущених крізь густе сито інформацій, читач може довідуватись про советську армію, про КГБ, про концтабори, про розміри „допомоги” ССРСР для різних держав. Не вільно друкувати, за рідкими винятками, статистичних даних про злочинність в ССРСР, про арешти, безпритульних дітей, жебраків і наркоманів. Не можна подавати даних про пошесні недуги, як холера чи чума, про поширений в ССРСР алкоголізм.

Від советського читача приховують випадки промислових отруєнь, нещасливі випадки на підприємствах, дані про повені, великі пожежі, авіаційні катастрофи, якщо серед їхніх жертв немає чужинців.

„Жадного разу, — пише Г. Сміт, — я не зустрів у советській пресі згадок про відносини між різними класами советського суспільства або про ставлення національних меншин до росіян. Советському громадянину відмовляють в елементарному праві мати точний образ його життя і власного суспіль-

Алла Коссовська

ВІД РОДИННОГО ВОГНИЩА ДО ВИЩОЇ ПОЛІТИКИ

З давніх часів панувала в світі думка про жінку, як про істоту нижчої категорії, яка не може дорівнювати чоловікові ні фізично, ні інтелектуально. Їй приділили місце біля домашнього вогнища, їй дозволяли рости дітей, варити страву, догоджати голові родини — чоловікові.

Про освіту жінок ніхто не дбав, досить, мовляв, з неї її домашніх обов'язків. Батьки вважали, що освіта належить лише хлопцеві, а „дівка виїде заміж, народить дітей, нащо їй та освіта?”

А проте, в князівській добі на чолі Київської Русі стояла мудра і вольова правителька-жінка, княгиня Ольга.

З розвалом Київської Русі, після татарської навали, яка затримала на два століття розвиток України, жінка лишилася тим, чим і була — рабою чоловіка, матір'ю дітей, занедбаним слугою чужої держави.

Існує легенда, що колись давно жінка була головою роду і займала вирішальне становище не лише в домашніх справах, але і в справах громадських і навіть військових. Ця доба звалася матріярхатом. Не стану заглиблюватися в ті далекі часи, рекомендую звернутись до творів Докії Гуменної, яка детально розробила цю тему в своїх творах „Велике Цабе”, „Благослови, мати” та ін.

ства, не дають змоги порівнювати його з іншими суспільствами”.

Наведені Г. Смітом приклади заборонених для друку інформацій — лише мала частина, що її пощастило йому вчитати з грубої книжки, призначеної для советських цензорів, які ніби не існують в Советському Союзі.

До речі, у своїй статті в „Свободі” під заголовком „Чи я за матріярхат” письменниця, бажаючи піднести українську жінку на певну височину, пише: „На Україні, здається, ніколи не існувало інституту рабства, цього не видно з усього того, що вже відомо про минувшину України”. На жаль, шановна авторка помиляється: чим, як не „інститутом рабства” можна назвати кріпацтво, яке тривало в Україні аж до середини XIX стол. Жінку тоді міняли на собак, продавали, відриваючи від родини, силоміць віддавали заміж. А розум її взагалі не мав ніякої вартости. Звідси з'явилося прислів'я: „У жінки волос довгий, та розум короткий.” І навіть в пізніші часи з'явився вираз „жіноча логіка”, як поблажливе виправдання уявної жіночої інтелектуальної неповноцінності.

Багато уваги присвятили в своїх творах тяжкій долі жінки-кріпачки письменниці Марко Вовчок, Грицько Григоренко (псевдо Олександри Косачевої) та ін. Треба додати до всіх перелічених перешкод, що стоять на шляху до жіночої рівноправності, ще одну поважну перешкоду — фізіологічну властивість жінки. Материнські обов'язки вимагають від жінки багато сил і часу, які вона могла б використати на розвиток свого інтелекту. Важко сполучити ці обов'язки, і тому жінки, які присвятили себе боротьбі за волю свого народу, часто відмовляються від материнства.

Друга половина XIX стол., не зважаючи на посилення національних утисків, дала цілу галерію жіночих постатей, які вписали блискучі сторінки в історію жіночого руху. Серед жіноцтва потяг до освіти росте з кожним роком. Жінки здобувають середню освіту, вимагають

доступу до високих шкіл. Декому щастить побувати за кордоном, що поширює їх культурний обрій.

Кому невідоме ім'я галицької письменниці і громадської діячки, борця за жіночі права, Наталі Кобринської, яка, поїздивши по світі, повертається додому вже з певним пляном: працювати для об'єднання жінок, для піднесення їх культурного рівня. Вона закладає в Станиславові перше жіноче самоосвітнє товариство, яке, на жаль, проіснувало недовго, бо тяжко було боротися із консервативним оточенням. І все ж таки, за допомогою Івана Франка, їй щастить об'єднати навколо видання збірника „Перший Вінок” не лише галицьких письменниць, але й письменниць Великої України. У своїй статті в цьому збірнику вона писала:

„Історичну вартість жіночого альманаха „Перший Вінок” складають, по моїй думці, не поодинокі його праці, але той факт, виявлений цілим його складом, що жіноцтво наше на ціллім просторі Руси-України почулося до свого існування народнього, що інтелігентна жінка наша почулася рівночасно і русинкою, і чоловіком, упіснулася о свої права національні і громадські — факт радісний з погляду суспільного і історичного. Підняти себе, свої народні і громадські права і обов'язки, це ж не заслуга, а обов'язок, який веде за собою дальші важкі обов'язки.”

Львівське жіноцтво не підтримало свою вчительку, бо було ще пасивне, і розчарована та знеохочена письменниця повернулася до провінції і перестала писати гарячі статті. Але белетристичні твори Кобринської міцно ввійшли в українську літературу і їх читає молодь соборної України. Ось деякі з них: „Шумінська”, „Задля кусника хліба”, „Виборець”, „Жидівська дитина”, „Перша вчителька” та інші.

На Великій Україні майже в той самий час серед жіноцтва вирізнялася постать Софії Русової, дружини українського патріота. Це вона зі своїм чоловіком сприяла виданню повного „Кобзаря” в Празі. Кілька разів вона сиділа в тюрмі за революційно-громадську роботу, а в часі Визвольних Змагань посідала становище комісара дошкільної і позашкільної освіти.

Приплив жінок у політичне українське життя росте з кожним роком. Яскрава постать Марії Вілінської, письменниці Марка Вовчка, співця

сумної долі української кріпачки, стала окрасою української інтелігентної громади Києва-Харкова 50-70-их років минулого століття. Їй присвятив Шевченко зворушливого вірша: „Недавно я поза Уралом блукав і Господа благав, щоб наша правда не пропала, щоб наше слово не вмирало... і виблагав! Господь послав тебе нам, кроткого пророка і обличителя жорстоких людей неситих. Світе мій! Моя ти зірньо святая, моя ти сило молодая!”

Кому невідоме ім'я Олени Пчілки — талановитої полтавчанки Ольги Косачевої, матері Лесі Українки? Редакторка часопису „Рідний Край” у Полтаві і Києві, етнограф і письменниця, вона була прекрасним організатором і борцем за нашу правду. На відкритті пам'ятника Котляревському в Полтаві, в 1903 році, Олена Пчілка, не зважаючи на заборону поліції, виголосила промову українською мовою. Не дивно, що в такій матері народилася і виросла така дочка, як Леся Українка.

Кінець XIX і початок XX сторіччя були багаті на видатних українських жінок.

Поетеса Уляна Кравченко — духовна дочка Івана Франка, Ольга Кобилянська — романистка, апологетка дівчат нового типу, яких вона виводить у своїх талановитих і глибокопсихологічних творах. Поетеса і письменниця Дніпрова Чайка (псевдо Людмили Василевської).

Поетеса Христя Алчевська, Марія Загірня-Грінченкова, дружина і співробітниця чоловіка в складанні українського словника, політична діячка, яка зазнавала репресій царського уряду, член-редактор нового словника живої української мови, що його видавала Академія наук у Києві.

Ганна Барвінок — письменниця, дружина Пантелеймона Куліша, Шевченкового друга, Катря Гриневичева. Письменниця Галина Журба. Відносно недавно померли Олена Кисілевська і Мілена Рудницька — прекрасні організаторки, талановиті журналістки, продовжувачки справи, яку почала Наталя Кобринська. Усі ці активні українські патріотки своєю метою ставили боротьбу за краще майбутнє свого народу, а зокрема жіноцтва. Це були посестри Лесі Українки, про яку я тут говорити не буду, бо це окрема і дуже широка тема.

У своїх творах від чисто побутової тематики

українські письменниці переходили до політичних питань бо, будучи дочками пригніченого народу, не могли залишатися осторонь назріваючої національної революції. Зброя їм ставало Слово, те саме Слово, яке Шевченко поставив на сторожі коло „рабів німих” — свого народу.

Підчас Першої світової війни українські жінки беруться за реальну зброю і стають в ряди Січових Стрільців, щоб „підняти тую червону калину” і „розвеселити тую Україну”. Заговорила в них кров сотничихи Завісної, яка своїм життям наклала під час оборони Буші, зірвавши її в повітря разом з ворогами і з собою! З честю і нагородами вийшли з Визвольних Змагань усусувки Степанівна і Гандзя Дмитерко-Ратич. Були, очевидно, і інші, імена яких не збереглися.

Геройською смертю загинула розвідниця Віра Бабенко. Стає бойовим пропором ім'я Ольги Басараб, члена ОУН, замордованої поляками. Умерла, як героїня, нікого не зрадила, нікого не обмовила, виявивши при цьому твердість, якій міг би позаздрити мужчина. „В катівнях польської тюрми вона боролась до загину, тому, що надусе в житті вона любила Україну.”

Друга світова війна породила нових героїнь. Боротьба, УПА відкрила широке поле для вияву жіночої мужності і посвяти. Дівчата і старші жінки ішли в УПА розвідницями, санітарками, вкладаючи в справу визволення України від обох окупантів всю свою любов до неї. І не були це окремі одиниці, а тисячі. Чи багато їх імен знаємо ми? Знаємо, як згинула Марія Степова, посічена кулеметною чергою, але

*Ніхто не знає, де її могила,
Хіба ліси і сонце золоте . . .
Спи з миром, дівчино, спи, героїне мила,
Твоє ім'я для нас безсмертне і святе.*

А хто знає імена тих жінок, що їх розстрілювали німці на площах галицьких міст і сіл за те, що носили в ліс харчі і медикаменти?

Згинула в Києві у Бабиному Яру блискуча Олена Теліга, „поетка вогняних меж”, як назвав її Донцов.

*Гойдайте кличний дзвін!
Крешіть вогонь із кремнів! —*

гукає вона до своїх земляків і землячок і жадає для себе лише „гарячої смерті”.

Усім нам відома доля Катрі Зарицької, Галини Дідик, Дарки Гусяк, які, засуджені на довгі роки ув'язнення за працю в упівському Червоному Хресті, не заломилися, не пішли на співпрацю з чекістами.

Хто загинув у Книгірі серед тих 500 жінок, що йшли голіруч проти советських танків?

*І нам своїх імен ніхто з них не залишив,
Їх душі вознеслись в безсмертну неба синь,
І на своїх скрижальях записав Всевишній:
„500 жінок, країнок, героїнь”.*

І тепер в підсоветській Україні триває боротьба за волю для України. Українська жінка включається в цю боротьбу, стає пліч-о-пліч з чоловіком, зазнає переслідувань, знущань, арештів і виявляє мужність і вірність своїм переконанням. Покійна Алла Горська, Ірина Стасів-Калинець, Караванська, Строката та багато інших, переважно творчих жінок домагаються права творити вільно, а не під советський диктат, підписують листи і петиції, вступаючись за арештованих, запроторених до психіатричних в'язниць мистців. Окремою групою борються з режимом релігійні в'язні — жінки. Голосною луною відбиваються у нас на еміграції їх протестуючі голоси і кличуть українське жіноцтво підтримати їхню боротьбу всіма доступними нам у вільному світі засобами.

Жіноча Організація Визвольного Фронту має об'єднати у своїх рядах все ідейне жіноцтво, інформувати вільний світ про долю українського народу, організувати політичні акції, виховувати молоде покоління в пошані до своєї нації, до її мови і традицій. Жіноча Організація Визвольного Фронту є політичною організацією, яка викристалізувалась протягом століття з попередніх жіночих культурних і громадських організацій.

Об'єднання Жінок Визвольного Фронту проголосило в Міжнародному 1975 Році Жінки як найвидатнішу жінку-політика Славу Стецько за її працю і заслуги на міжнародному полі в користь української визвольної справи. На переслухання Сахарова в Копенгагені пані Славу, яка була нашою делегаткою, москалі, що опанували всю цю справу, викреслили зі списку делегатів, бо перелякалися її „екстремізму”.

Очевидно, вони добре знають її, як непримиренного ворога Москви, не лише червоної, але і білої. Бо Слава Стецько, як і Олена Теліга, може про себе сказати:

*О, краю мій, моїх ясних привітів
Не діставав від мене жадний ворог.*

ЖІНКИ В БОРОТБІ ЗА СВОЇ ПРАВА

У часах матриярхату в племенах і родинах домінували жінки. Але від тих часів історичних документів не залишилось — лише більше чи менше правдоподібні легенди. В писаній історії людства, навіть в історії найбільш цивілізованих країн, жінка завжди була неповноправною, уполітованою істотою, обов'язки якої обмежувалися працею при родинному вогнищі і вихованням дітей.

Сер Вілліам Блекстоун у своїх історичних працях пише, що у XVIII столітті в подружжі закони трактували жінку і чоловіка як одну персону. Легальна екзистенція жінки цілковито залежала від чоловіка.

Ще на початку XX стол. суффражисток не вважали за „лейді“. В 1905 році экс-президент Гровер Клівленд заявив: „Розсудлива й відповідальна за свої вчинки жінка не хоче голосувати. Позиції, що їх займають чоловік і жінка в світі праці, визначили дуже давно люди розумніші, ніж ми“.

А проте, хоч у 1920 році жінки одержали право голосу, вони ще зазнавали крайньої дискримінації щодо праці та платні. Протягом 20-х років найбільше жінок працювало як хатні робітниці, одержуючи на годину лише 10 центів і менше.

У Гарвардському університеті пішли так далеко, що воліли звільнити з праці 20 прибиральниць, як виконати судове рішення підвищити їхню платню на два центи за годину. Десять років пізніше жінки все ще одержували на 50-65 центів менше, як чоловіки.

Друга світова війна принесла глибоку зміну в боротьбі жінок за їхні права. Коли їхні чоловіки й наречені пішли на фронт, 6.100.000 жінок заступили їх на праці, майже подвоївши число працюючих жінок. І коли війна закінчилась, багато їх залишилося на тій самій праці, яку виконували у воєнних часах.

Гігантський крок вперед до рівноправності жінок зроблено в 60-их роках, коли Найвищий Суд ЗСА скасував доктрину Блекстоуна про те, що жінка не є легальною персоною в її власних правах.

Нині зрівняння в платні жінок з чоловіками за ту саму працю є законом Америки, а рівні можливості в одержуванні праці забезпечує їм суд.

У боротьбі за свої права жінки пройшли дуже довгий шлях, і напевно на півдорозі вони не зупиняться.

„СВЯЩЕННИКИ“—КЛЬОВНИ І НОВІ „ПРОРОКИ“

Розкладові впливи ліво-ліберальних проповідників „нової моралі“ з активною підтримкою комуністів, що намагаються знищити в людях віру в Бога, ширяться в США в західноєвропейських країнах і в Латинській Америці. Прикриваючись Христовою наукою, вони вимагають перебудувати Церкву на розвагову установу, де молодь могла б весело проводити час у танцях під модерну музику, популяризують гомосексуалізм і підривають тисячолітні засади християнської моралі. Святотатці в рясах навіть переводять обряд вінчання поміж чоловіками.

Комунізм і Церква — поняття несполучні, і тому в Советському Союзі десятки тисяч оплачуваних державою пропагандистів, спеціальні журнали, що виходять величезними накладками, стараються защепити людям атеїзм. Але понад 50 років боротьби з релігією не принесли большевикам успіхів, навпаки — в поневоленіх комуністами країнах навіть молодь, наражуючи себе на небезпеку, у щораз більшому числі навертається до Бога. Понад 70% новонароджених дітей в СССР охрищують, а на великі свята церкви повні народу.

Однак, навіть у Советському Союзі не додумалися атеїсти до такого блюзнірства, як його практикує Флойд Шофтер, протестантський пастор у Детройті. „Духова стагнація. — твердить він своїм парафіянам. — є найбільшим гріхом сучасності“. А тому раз на місяць він відправляє в своїй церкві „службу Божу“, вбюваючись за кльовна. „Веселі люди. — каже Флойд Шофтер. — більше сприйнятливі для Христової науки“. Свої кльовнські виступи виконує він перед вівтарем і повчає своїх парафіян, як у такий спосіб позбутися почуття „ненависти“ до інших людей і „полюбити життя“.

Флойд Шофтер виступає в церкві як кльовн від 1969 року.

Внаслідок загального занепаду Католицької і Протестантської Церков численні священики зрікаються свого сану і переходять у приватне життя, а натомість множаться різного роду релігійні секти. На цьому користають аферисти, що гуртують докола себе довірливу молодь, яка шукає в житті відповіді на питання, на які не дістає відповіді від своїх духовників. З-поміж цієї молоді творяться групи терористів-фанатиків, послідовників Маркса, Мао, Че Гевари . . .

Від 1972 р. в Америці раптом почала ширитися секта Муна, який приїхав до цієї країни з Південної Кореї. Ця секта нараховує до 30.000 членів, а по всьому світі, як твердять її пропагатори, 3.000.000.

„Учитель Муна“, колишній промисловець і мільйонер, проповідус „Десять Принципів“, що їх ніби одержав безпосередньо від Ісуса Христа під час медитацій на одній із гір Кореї. Його секта поширилася в 30 стейтах, а її головний центр знаходиться в Форест Гіллі, Н. Й.

Як твердить кореспондент „Інквасра”, який дав себе „завербувати” до муністів, новоприйняті члени проходять у темних приміщеннях без вікон полоскання мозків, що мають гіпнотичний характер. Найперша умова для вступу в секту — зректися своїх батьків, залишити родину і цілком віддатися пропаганді „Десяти Принципів”. На перших ступнях полоскання мозку кандидат в „муністи” мусить цілий день невпинно повторювати слова: „Я втратив свій розум... я втратив свій розум...” Далі починається властива наука нової „релігії”. Крім проповіді „мунізму”, що нібито прагне об'єднати людство любов'ю, його адепти зобов'язані просити милостиню на вулицях в користь цієї бузувірської секти. Однак, відомі вже факти жорстокої розправи і навіть убивств тих її членів, які повернулися до своїх родин і дезавуюють Муна як „пророка”.

Успіх Муна, „сатаністів” — поклонників Сатани і інших сект, включно з групою убивців із групи Менсона, свідчить про те, що сучасна молодь переходить глибоку кризу, з якої, щоправда, на щастя, лише незначна частина іде дорогою духового самовбивства.

НА СОВЕТСЬКО-КИТАЙСЬКОМУ КОРДОНІ СЕКРЕТНІ СУТИЧКИ

Гострий конфлікт поміж червоним Китаєм і Союзом за ідеологічну першість в комуністичному світі звичайно обмежується взаємними обвинуваченнями в „ересі” і в інших гріхах супроти науки Маркса-Леніна. Але не завжди.

Редакція „Тайму” довідалась, що в останніх міся-

цях відбулися поважні збройні сутички в районах рік Уссурі і Амура — на кордоні між Китаєм і СС-СР, де вже в 1969 році відбувалися збройні зударі між китайцями і більшовиками.

Про останні сутички довідалась американська розвідка від штучних сателітів, що кружляють довкола світу. Однак, про ці сутички західня і китайська преса нічого не повідомляли. Чому? Москва не хоче розголошувати ці прикордонні зударі, вичікуючи наслідків ідеологічної боротьби, що точиться тепер у Китаї. В Кремлі сподіваються, що переможці в цій боротьбі поставляться приязно до московського керівництва, а переможені побоюються прозовувати війну, якої не сподіваються виграти особливо в період непевного політичного стану в самому Китаї.

Американські урядові чинники, яким відомо про збройні зударі на китайсько-советському кордоні, замовчують про них, щоб не погіршувати відносин поміж цими державами.

НАІВНІ ДЯДЬКИ (Фейлетон)

Розповідали колись у нас вдома анекдот, що, можливо, був і правдою. Одному дядькові захотілось, щоб циган йому поворожив, на що той радо згодився. Розклав карти і давай ворожити. Наворожив, що коли той дасть дядькові десять карбованців, то вночі на Івана Купала, на роздоріжжі

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“САМОПОМІЧ”

В НЬО ЙОРКУ

Позички особисті і гіпотечні (моргеджі) на низькі відсотки

до сплати в догідних ратах.

Дивіденди від членських оцадностей

6%

якщо не вибираєте чвертьрічної дивіденди.

Self Reliance (N. Y.) Federal Credit Union

108 Second Ave. New York, N. Y. 10003

Tel.: (212) 473-7310

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА ШАДІТЬ УЖЕ СЬОГОДНІ
УКРАЇНСЬКА
ШАДНИЧО - ПОЗИЧКОВА СПІЛКА "ПЕВНІСТЬ"
У ЧІКАГО

платить чвертьрічно найвищі відсотки від ощадностей,
а саме: $5\frac{1}{4}\%$ від звичайних шадничих конт,
 $6\frac{1}{4}\%$ до $7\frac{3}{4}\%$ від шадничих сертифікатів
у річному відношенні.

Кожне шадниче conto забезпечене Федеральною Урядовою Агенцією F. S. L. I. C. до суми
40,000.00 доларів.

Спілка уділяє позики на купню домів (мортгеджі), приймає рахунки за газ, електрику, теле-
фон і воду, видає чеки, грошові перекази (моні ордери) та подорожні чеки.

Користайтеся з вогнетривалих скриньок за низькою оплатою для переховування документів
чи інших вартісних речей!

Солідна, чесна, скоро і фахова обслуга.

Спілка оплачує кошти поштової пересилки.

ТОМУ ШАДІТЬ ЧАС!

КОРИСТАЙТЕ З ПОШТОВИХ ПОСЛУГ!

ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО НАС З ДОВІР'ЯМ У ВСІХ ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ!

Години праці:

Понеділок 9 — 3 по полудні
Вівторок 9 — 3 і 6 — 8 вечором
Середа — закрито

Четвер 9 — 3 по полудні
П'ятниця 11 — 8 вечором
Субота 9 — 1 по полудні

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

932-36 N. WESTERN AVE.

Tel.: (312) 772 — 4500

CHICAGO, ILL. 60622

СТЕЙТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА
"БУДУЧНІСТЬ"
У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ. НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИКИ НА АВТА, ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЇ, ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ (КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ $5\frac{1}{4}\%$ ДИВІДЕНДИ.

Вкладчки мають безкоштовне життєве забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave. 3011 Caniff
Detroit, Mi. 48210 Hamtramck, Mi. 48212

Tel.: 843-5411

ФЕДЕРАЛЬНА
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ, СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ, УДІЛЯЄ НАЙДШЕВШИЙ КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки, вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Майно кожного вкладчика чи позичкодавця забезпечене.

Приймає ощадності і платить $5\frac{1}{2}\%$ дивіденди. Безплатне забезпечення ощадностей.

Безплатне життєве забезпечення до 2.000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS)
FEDERAL CREDIT UNION

301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

в лісі знайде скриню грошей. Не сказав лише, коли саме на Купала. Дядько, хоч і скупий на гроші, дав циганові десятку і все своє життя шукав скарбу на роздоріжжях у лісі, але надармо. Коли б він жив двісті й більше років, то напевне не знайшов би того, що підказала йому циганова фантазія.

Серед нашої спільноти не бракує наївних людей, яких обдурює хто лиш захоче, як циган того дядька, і які не хочуть ніяк повірити в те, що їх надувають. Різниця між ними й дядьком лише та, що обдурено його один раз у житті, а ті, хоч за свого життя вже попекли собі пальці наслідком своєї наївності, вперто продовжують бути наївними.

Вірили колись наші соціалісти в соціалістичну солідарність, вірили в московсько-большевицькі „казки” про національну волю під комунізмом „вплоть до отделенія” і попекли на тому здорово свої пальці. Опісля, не зважаючи на болісну науку, дали себе заманути московсько-большевицькій пропаганді, повернулись на „родіну” і попекли знову, але цим разом не лише пальці, але й голови. Щоб лише та наука їх була торкнулась, було б ще півбіди, але, на жаль, наслідком того постраждав увесь український народ.

Після Другої світової війни наші найдемократичніші демократи повірили були знову в московську басчку про національну рівність і свободу і навіть державну незалежність, але на базі „кацабського (КАЦАБ) „непередрішенства”. Довелось скоро наївним хухати-дмухати в попечені пальці і крутити колесом, як той Гаврило, назад.

А тепер ми є знову свідками, як то наші наївні політичні дядьки знову вірять у побрехеньку про демократизм московських „дисидентів” і співпрацюють з ними, щоб спорудити підвалину для договоровань і співпраці поневолених Москвою народів з їхнім поневолювачем.

Чому большевики випускають на волю з рідинами, манатками й рукописами лише московських дисидентів ((Плющ — соціаліст, неомарксист, комуніст), а наших нескорених тримають за десятьма замками в найстрашніших умовах? Наші дядьки не хочуть собі тим сушити голови. А один з тих модерних дядьків з титулом доктора заявив бує навіть, нібито Валентин Мороз ще не доріс до А. Солженіцина. Цікаво, чи тут справа мається з Морозом, як з особистістю, чи лише, як з українцем. Напевно цей другий варіант відіграв тут ролю в уяві дядька-доктора. І напевно, коли б могло статись таке чудо, що Мороз з Солженіциним помі-

нялись національною приналежністю, симпатія пана доктора обернулася б до першого. Недарма партколеги пана доктора із СКВУ так ретельно промовчують всю правду про московський імперіалізм усіх мастей.

Не переводяться у нас наївні дядьки. Щастя лише, що немає у нас їх стільки, що могли б мати вплив на визвольну політику нашого народу. Вона їх обмине боком і попливе собі далі без них своїм природнім руслом.

Панько Незабудько

ТРОХИ ГУМОРУ

ЛИШЕ ОДИН РАЗ ГАВКНУВ

Вирішили репатріюватись до Советського Союзу курка, коза і собака. За півроку курка повернулася, заявляючи, що в колгоспі її змушували нести по три яйця денно. За рік повернулася коза, нарікаючи, що з неї в тваринницькій фермі висмоктували все молоко, а годували лише жмихами, перемішаними з листям. За п'ять років повернувся пес і розповів свою сумну історію: цілий місяць він тримав язика за зубами, а на другий місяць гавкнув і дістав за це п'ять років концтабору.

Причина довголіття

Журналіст розмовляє зі старим дідом, що дожив до 110 років:

— Чим ви пояснюєте своє довголіття?

Дід пахнув люлькою, поволі випустив густе пасмо диму і сказав:

— У свій час я ще не знав про шкідливі властивості нікотину.

ПОКРУТИЛИСЬ МОВИ

Старенький рабин зайшов у Нью Йорку на Давтаві до жидівського ресторану. Обслуговував його китаєць, говорячи жидівською мовою. Пообідавши рабин підійшов до власника ресторану і пошепки запитав: „Це просто неймовірна річ, що кельнер, який подавав мені обід, так добре говорить по-жидівськи!” — Власник ресторану усміхнувся і відповів: „Він думає, що вчиться говорити по-англійськи”.

*****

РАПТОВИЙ ЗРІСТ ЧИСЛА КУРЦІВ В СССР

Згідно з останніми даними Центрального Інституту для Наукових Дослідів, число курців тютюну в Советському Союзі від 1970 року збільшилось на 16 відсотків. Протягом того самого періоду населення зросло менше як на 4 відсотки.

Від 1959 року кількість курців тютюну піднялася в СССР на 75 відсотків.

Советська преса із занепокоєнням стверджує неспівний зріст числа жінок, налогових курців. П'ять років тому по великих містах СССР курили тютюн лише одна з десятих жінок, а тепер курять три з десятих.